RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 57.

Torsdagen den 11 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började föredragningen af Stats-Utskottets utlåtande N:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar samt af flottans och lotsverkets gemenskap; och förekom dervid i ordningen *punkten 2* uti det utlåtandet bilagda "*förslag till grunder för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,*" hvilken punkt bifölls.

Punkterna 3—5.

Blefvo jemväl bifallna.

Punkten 6, rörande hvilken Kammaren i förmiddagens sammanträde fattat beslut, förbigicks nu; hvarefter

Punkterna 7—9.

Äfvenledes biföllos.

I *punkten 10* hade Utskottet framlagt ett så lydande förslag:

"Den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, skall från och med månaden näst efter den, då domen vunnit laga kraft, äfven vara förlustig sin rätt till åtnjutande af pension med fyllnadspension. Den, som, utan att förlora medborgerligt förtroende, blifver genom dom skild från tjenstebefattning, med hvilken rätt till fyllnadspension enligt dessa grunder är förenad, skall derigenom hafva förverkat rätt till denna fyllnadspension."

Och var motsvarande punkt i Kongl. Maj:ts förslag af följande lydelse:

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Den, som efter laga ransakning och dom blifvit förvunnen till sådant brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, skall från och med månaden näst efter den, då domen vunnit laga kraft, äfven vara förlustig sin rätt till åtnjutande af pension med fyllnadspension. Huruvida åter den, som, utan att förlora medborgerligt förtroende, blifver genom dom skild från tjenstebefattning, med hvilken rätt till fyllnadspension enligt dessa grunder är förenad, skall derigenom hafva förverkat rätt till denna fyllnadspension, kommer i hvarje fall att bero på Kongl. Maj:ts nådiga pröfning.

Efter uppläsning af Utskottets ifrågavarande förslag, mot hvilket Herrar *C. Ekman*, Grefve *A. Mörner*, *C. Petre* och *J. H. Rosensvärd* anmält sin reservation under yrkande, att punkten måtte bibehållas vid den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse, begärdes ordet af

Herr vice Talmannen Wijk, som yttrade: I fråga om denna punkt ber jag få föreslå, med fästadt afseende på det beslut, Första Kammaren härutinnan fattat, att bifall af Kammaren måtte lemnas till förevarande punkt med följande förändring i sista delen deraf: "Huruvida den, som, utan att förlora medborgerligt förtroende, blifver genom dom skild från tjenstebefattning, med hvilken rätt till fyllnadspension enligt dessa grunder är förenad, skall derigenom hafva förverkat rätt till denna fyllnadspension kommer i hvarje särskildt fall att bero på Kongl. Maj:ts pröfning."

Friherre Lejonhufvud: Jag endast instämmer i den föregående talarens yrkande.

Herr Gasslander: Äfven jag skall bedja att få förena mig med Herr vice Talmannen, men jag gör detta på den grund, att jag anser det vara likgiltigt, huru denna paragraf uppställes, ty jag kan, för min del, icke tänka mig något särskildt fall, då en person, som genom laga dom skiljes från sin tjenst, kan vara berättigad till pension eller fyllnadspension. Rätten till pension grundar sig nemligen derå, att man *söker* afsked från tjensten; skiljes man genom laga dom från tjensten, kan man icke på grund af reglementet få pension och således ej heller fyllnadspension.

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande ber jag endast att få andraga ett fall, då jag anser denna punkt kan komma att tillämpas. På grund af två Kongl. bref af den 2 September 1873 och den 27 Augusti sistlidet år äfvensom det beslut, Riksdagen i löneregleringsfrågan fattat, äro löntagare, som uppnått stadgad tjenste- och lefnadsålder skyldige att afgå från tjensten. Kongl. Maj:t har ännu icke bestämt några grunder för tillämpningen af dessa stadganden, men jag föreställer mig, att Kongl. Maj:t kommer att bestämma en viss preskriptionstid, inom hvilken den till en sådan ålder komne skall ega rättighet att sjelfmant inkomma med sin af-

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

skedsansökning. Inkommer han icke dermed inom preskriptionstidens slut, finnes, så vidt jag kan se, för Kongl. Maj:t två utvägar att välja emellan, antingen att helt enkelt afföra honom ur rullorna eller ock genom Justitiekansleren eller annan vederbörlig myndighet anbefalla åtal mot honom inför domstol, för det han icke stält sig stadgade föreskrifter till efterrättelse. Då kommer antagligen — efter hvad jag föreställer mig — domstolen att döma honom tjensten förlustig. Men nu kan det hända, att den ifrågavarande tjenstemannen af ett eller annat skäl icke rådt för en uraktlåtenhet, som medförde så sträng påföljd, och i sådant fall synes det mig både obilligt och orättvist, om han icke skulle få komma i åtnjutande af fyllnadspension.

På denna grund tror jag det vore lämpligt, att punkten erhölle den lydelse vice Talmannen yrkat.

Herr Liss Olof Larsson: Jag kan icke undgå att yrka bifall till denna punkt sådan den lyder i Utskottets betänkande. Det föreföll oss i Utskottet högst motbjudande att en tjensteman, som skött sin befattning så, att han genom laga dom blefve derifrån afsatt, sedermera skulle kunna erhålla fyllnadspension. Att han från kassan erhåller sin pension, till hvilken han sjelf lemnat bidrag, kan man icke säga något om, då han dit inbetalt sin pensionsafgift; men att han, efter att hafva blifvit afsatt, skulle af staten erhålla särskild belöning, kan jag icke finna någon giltig anledning till. Visserligen har Herr Sjöministern nyss påpekat ett fall, då ett sådant förfarande skulle kunna hafva något berättigande, det nemligen, att en officer, som efter uppnådd pensionsålder underlåter att begära afsked och för den skull blifver åtalad och genom dom afsatt, varit i den ställning, att han icke kunnat komma in med sin afskedsansökan; men jag föreställer mig, att, om han dertill haft laga förfall, detta får gälla, så att, om han visar, att han inkommit med sin afskedsansökan, så snart han varit i tillfälle dertill, han icke blifver dömd tjensten förlustig.

Jag tror således, att genom bifall till Utskottets förslag i denna del ingen skada skulle ske; men derigenom skulle Kongl. Maj:t undgå att i en mängd förekommande fall besväras med att afgöra, huruvida en afsatt tjensteman bör vara berättigad till fyllnadspension eller ej. Det är helt naturligt, att, om Kongl. Maj:ts förslag i denna 10:de punkt nu bifalles, man är nödsakad att sedermera meddela enahanda föreskrift rörande arméns befäl; och i sådant fall lär det väl ej blifva så sällan Kongl. Maj:t skulle komma att pröfva frågor af denna beskaffenhet. För att befria Kongl. Maj:t från detta besvär och för att undvika det principvidriga i att gifva belöningar åt dem, som blifvit genom dom från innehafvande tjenstebefattningar skilde, kommer jag att rösta för bifall till punkten i oförändradt skick.

Herr *Johan Erik Johansson* instämde med Herr Liss Olof Larsson.

Herr Gumælius: Herr Talman! Jag tror att Utskottet haft goda skäl för sitt förslag och skulle derför gerna instämma med den

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

senaste ärade talaren; men då Kammaren låtit udda vara jemnt vid de stora delarne af denna fråga, synes det mig icke vara värdt att sila denna lilla mygga, hvadan jag hemställer om bifall till Herr vice Talmannens yrkande.

Herr vice Talmannen Wijk: För att förekomma allt missförstånd i fråga om ordalydelsen af 10 paragrafen, sådan jag hemstält att den skulle af Andra Kammaren godkännas, och på det att Kamrarnes beslut i denna punkt måtte komma i full öfverensstämmelse med hvarandra, anhåller jag att få förändra mitt nyss framstälda förslag dertill, att denna punkt måtte erhålla den lydelse, motsvarande punkt i Kongl. Maj:ts proposition utvisar. Sjelfva saken blifver i båda fallen densamma, men jag har velat på detta sätt förändra mitt yrkande för att kunna vara fullt öfvertygad om att intet missförstånd skall komma att ega rum.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits, enligt de gjorda yrkandena, beslöt Kammaren, att den nu under föredragning varande punkten skulle erhålla den lydelse, motsvarande punkt i Kongl. Maj:ts förslag utvisar.

Punkten 11.

Bifölls.

Punkten 12 var så lydande:

"Dessa grunder skola tillämpas på alla vid ifrågavarande corpser och stater anstälde, hvilka före afskedstagandet ingå på den nya lönestat, som vid innevarande riksdag blifvit fastställd. De, som ej tillhöra dessa corpser och stater, äfvensom de löntagare vid desamma, hvilka icke vilja ingå på berörda nya lönestat, bibehållas vid den pensionsrätt de nu innehafva."

Rörande denna punkt anförde

Herr Gasslander: Denna paragraf står i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nådiga proposition i frågan, och jag vill icke göra något annat yrkande, men jag har velat fästa uppmärksamheten uppå, att stadgandet är kanske icke alldeles korrekt. Detta förslag till grunder omfattar åtskilliga flottans corpser och stater samt månadslönare vid flottans militärdepôter och varfsstater.

Någon ny lönestat för dessa månadslönare vid flottans varfsstater och militärdepôter har icke vid denna riksdag varit underställd Riksdagens pröfning och är således icke heller af Riksdagen fastställd; och de kunna således icke komma under första punkten af denna paragraf. I andra punkten heter det, att "de, som ej tillhöra dessa corpser och stater, äfvensom de löntagare vid desamma, hvilka icke vilja ingå på berörda nya lönestat, bibehållas vid den pensionsrätt de nu innehafva;"

och det finnes således egentligen icke något stadgande om huru det skall förhållas med dessa månadslönare. Detta är dock i det hela en småsak, som mycket väl torde kunna vid författningens redigerande afhjelpas genom någon obetydlig föreskrift af Kongl. Maj:t, så att jag icke nu vill grunda något yrkande på detta förhållande, som jag blott velat vid detta tillfälle anmärka.

Angående förändrad pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar. (Forts.)

Vidare yttrades ej. Punkten bifölls.

Sedan det framlagda förslaget till grunder för befälets vid flottan pensionering sålunda blifvit genomgånget, skedde nu föredragning af Utskottets uti protokollet för förmiddagens sammanträde intagna hemställan i *1:sta momentet* af det föreliggande utlåtandet; och blef samma hemställan, med iakttagande af Kammarens beslut i fråga om punkten 10 i nyssnämnda förslag till grunder för ifrågavarande pensionering, af Kammaren bifallen.

Mom. 2.

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap.

Vidkommande *pensioneringen af flottans och lotsverkets gemenskap* hade Kongl. Maj:t hemstält,

under förutsättning att det belopp, som, enligt uppgjordt förslag till delning af amiralitetskrigsmanskassans pensionsfond, ansetts vara att tillgå för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, eller 230,000 kronor, blefve till statsverket öfverlemnadt,

att denna gemenskaps framtida pensionering, enligt de vid statsrådsprotokollet under bil. 2 fogade, af Kongl. Maj:t godkända grunder, måtte utan vidare bidrag från samma gemenskap från och med 1877 års ingång af statsverket öfvertagas, med skyldighet derjemte för statsverket att bestrida de före nämnda tidpunkt enligt gällande bestämmelser beviljade pensioner till flottans och lotsverkets gemenskap, äfvensom ikläda sig amiralitetskrigsmanskassans förbindelser med afseende å utbetalning af den afskedade gemenskapen tillkommande begrafningshjelp; samt

att ej mindre det i Kongl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof äskade kreditiv å 40,000 kronor för upprätthållande af den flottans afskedade gemenskap förunnade förbättrade pensionering måtte få användas för tillämpning af pensionering enligt sistberörda grunder utaf flottans och lotsverkets gemenskap, med rättighet för direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan, som fortfarande skulle ega tillhandahålla pensionerna, att å detta kreditiv under loppet af år 1877 lyfta hvad för behofvet blefve erforderligt; än ock för enahanda ändamål å nionde hufvudtiteln för år 1877 måtte uppföras ett anslag å 21,000 kronor, motsvarande beloppen af dels afkastningen af den till statsverket öfverlemnade understödsfond, dels till amiralitetskrigsmanskassan nu utgående afgifter af gemenskapen och inflytande medel för förverkade båtsmanslöner samt bidraget till samma kassa från lotsverket.

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

Och var i anledning af detta nådiga förslag den hemställan af Utskottet gjord,

att, under förutsättning, att det belopp, som enligt uppgjordt förslag till delning af amiralitetskrigsmanskassans pensionsfond ansetts vara att tillgå för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering, eller 230,000 kronor, till statsverket öfverlemnades, Riksdagen måtte

a) medgifva, att denna gemenskaps framtida pensionering enligt ett utlåtandet bilagdt förslag till grunder skulle, utan vidare bidrag från samma gemenskap men med bibehållande af lotsverkets bidrag, 3,500 kronor, från och med 1877 års ingång af statsverket öfvertagas med skyldighet derjemte för statsverket att bestrida de före nämnda tidpunkt enligt gällande bestämmelser beviljade pensioner till flottans och lotsverkets gemenskap, äfvensom ikläda sig amiralitetskrigsmanskassans förbindelser med afseende å utbetalning af den afskedade gemenskapen tillkommande begrafningshjelp; och

b) för tillämpning af pensionering enligt dessa grunder utaf flottans och lotsverkets gemenskap anvisa å nionde hufvudtitela ett kreditiv å 58,000 kronor, med rättighet för direktionen öfver amiralitetskrigsmanskassan, som fortfarande skulle ega tillhandahålla pensionerna, att å detta kreditiv under loppet af år 1877 lyfta hvad för behofvet blefve erforderligt.

Beträffande denna hemställan yttrade

Herr vice Talmannen Wijk: För att äfven i denna punkt vinna öfverensstämmelse med det beslut, Första Kammaren dervid fattat, tager jag mig friheten hemställa, att Kammaren måtte godkänna punkten med den förändring, att i mom. b orden "*tillämpning af pensionering enligt dessa grunder utaf flottans och lotsverkets gemenskap*" utbytas mot orden: *ofvannämnda ändamål.*

Herr Jöns Rundbäck, som låtit anteckna sig såsom reservant vid förevarande moment, anförde: Jag hade först och främst ämnat hemställa om uppläsande af dessa grunder; men då jag nu icke gör det, af undseende för Kammarens önskan, så anser jag mig dock oförhindrad att yttra mig om desamma.

Jag har vid Utskottets betänkande fogat min reservation mot tredje punkten af dessa grunder, i hvad den afser att utesluta gemenskapen vid båtsmanshållet från den förhöjning i pension, hvaraf gemenskapen vid sjömanscorpserna skulle komma i åtnjutande; och jag skall bedja att få med några ord gifva skäl för denna min olika mening.

Både komiterade, Kongl. Maj:t och flere talare i denna Kammare hafva sagt, att pension måste betraktas såsom en intjent lön, och är detta sanning, då tror jag icke, att någon har gjort sig mera förtjent af pension än båtsmannen. Ty, mine herrar, huru stor är båtsmannens lön? Jo, den bestiger sig till 4 kronor om året — säger 4 kronor; och jag tycker således, att en båtsman under en tjenstetid af 40 år med

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

en årlig lön af 4 kronor väl bör hafva intjent en årlig pension för sin återstående lifstid på 100 kronor. Att nu undantaga från förbättringen i pension denna gemenskap, som står på dess lägsta trappsteg, vore således, efter min uppfattning, att misshandla den ganska illa ej blott under den tid, den tjenar staten, utan äfven efteråt, då den tjenat ut.

Komiterade yttra på ett ställe, i fråga om pensionskassans behållning, ganska rigtigt att: "såsom redan är nämndt, skola pensionsfondens inkomster i första rummet användas till utgifvande af fastställda understöd åt afskedad gemenskap." Vid fördelningen af amiralitetskrigsmanskassans fonder har emellertid flottans gemenskap erhållit endast $\frac{2}{5}$, men officerarne och deras vederlikar $\frac{7}{5}$, oaktadt det väl varit för gemenskapen, som större delen af de så kallade statsbidragen influtit till kassan, oaktadt dessa af- och tillträdesafgifter, som i Blekinge och Kalmar län, der båtsmanshåll finnes, förekomma, egentligen utgått från egare af jordegendom och stadsfastigheter vid köp af gårdar och hemman, och oaktadt en per mille-afgift från båtsmansrotehållet ingått till samma kassa i och för pensionering af den gemenskap, det har att underhålla. Såvidt jag kunnat rätt läsa komiterades betänkande, hafva desse rotehållare icke af staten fått sig ålagd skyldighet att pensionera flottans befäl, utan endast att bereda den gemenskap, de hålla vid flottan, sedan den blifvit utsliten, ett någorlunda betryggande underhåll; men vid sådant förhållande borde väl dessa rotehållare, som mest bidragit till kassan, också billigtvis kunna fordra, att de personer, hvilka de hafva skyldighet att hålla i Kongl. Maj:ts och kronans tjenst, icke må undandragas den välvilja, som visas de öfriga. Ännu mindre berättigadt finner jag det vara, att båtsmännen numera uppfordras till årlig tjenstgöring. Det heter visserligen på ett ställe i den Kongl. propositionen i detta ämne: "i enlighet med nu gällande bestämmelser bör ett båtsmanskompani icke vara uppfordradt till tjenstgöring längre än ett år af tre." Men mine herrar, det är redan nog, som mig synes, att rotehållaren får lemna sin karl hvart tredje år åt statens tjent. Det ginge dock an om denna ännu gällande bestämmelse öfverallt efterlefdes. Nu inträffar emellertid icke bättre, än att en del af båtsmanshållet i Bohuslän har tre år å rad varit inkalladt till tjenstgöring och har dervid blifvit användt till varfsarbeten och hvarjehanda andra sysselsättningar. Det är således en ofantlig skilnad mellan de göromål som åligga båtsmannen och den indelta soldaten, hvilken senares tjenstgöring efter slutad rekrytexersis inskränker sig till en månads fältöfningar om året. De stackars båtsmännen deremot, som äro och icke kunna blifva annat än fattighjon, emedan de ständigt upptagas af sin nästan lönlösa tjenstgöring, dem vill man icke tillgodose i samma mån som öfriga af sjömannacorpsens manskap. Kan detta vara rätt och billigt? Det är en gifven sak, att alla fördelarne härvidlag ligga på den indelta soldatens sida, ty denne, som är ledig större delen af året, kan skaffa sig förtjenster på andra håll och dessutom äfven mycket väl hafva tid att sköta sitt torp och deraf draga inkomst, under det att deremot båtsmannen, till följd af sin trägna tjenstgöring, ofta måste åt rotehållaren

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

öfverlemna skötseln af torpet, som också på denna grund icke sällan vanvårdas, emedan rotarne ofta ligga så spridda, att det är en eller en half mil till torpen. Följden häraf är naturligtvis den, att stora svårigheter uppstå att sköta torpen, som vanligen på detta sätt förfaras och lemna båtsmannen i en särdeles brydsam ekonomisk ställning. Jag anser det således vara omöjligt för båtsmannen att undgå att blifva fattighjon. Vore det då för mycket, om Riksdagen gjorde något för att förhjelpa denna samhällsklass, som i förhållande till sina obetydliga inkomster är i strängare tjenstgöring än annat folk, en något förbättrad ekonomisk ställning? Detta anser jag så mycket hellre vara nödvändigt, som jag från fullt tillförlitligt håll hört, att på de flesta ställen i landet till och med extra arbetskarlar betalas med 2 à 3 kronor om dagen, medan båtsmannen vanligen får gå för maten och några öre i tobakspengar och aldrig kan tänka på att få så mycket, att han kan lägga ihop en krona i sparpenning. Han är vanligen icke ens om sommaren ledig att sköta torpet och han kommer derföre hem lika fattig som då han gick bort. Det kan visserligen synas väl beställdt, då man slipper betala sina daglönare mycket; men hvem är det som här får sitta emellan? Jo, rotehållaren får betala för att båtsmannen går under i sin tjenst, hvaraf han icke uppbär annan ersättning än sin usla och otillräckliga lön af 4 kronor om året. Vore det då för mycket om denne man, som man användt till allt möjligt äfven utom tjensten, finge, efter afskedandet ur kronans tjenst, komma i åtnjutande af en ringa pension till understöd för sina återstående dagar? För min del finner jag icke något skäl att neka honom en så billig förmån.

Nu gäller det en tillökning för hvar och en af dem af 20 kronor, och jag vädjar till herrarnes rättskänsla, huruvida det icke är skäl att bifalla denna obetydlighet. Inom utskottsafdelningen voro vi alla ense derom, men då ärendet kom till Utskottets plenum, invändes häremot utaf dervarande ledamöter, tillhörande landtarmén, att om den ifrågasatta förhöjningen åt båtsmannen beviljades, knektarne, som hafva mindre pension, skulle framkomma med anspråk på tillökning deri till samma belopp. Men, mine herrar, jag har redan förut påpekat hvilken olikhet i tjenstgöringsskyldighet, som råder mellan soldaten och båtsmannen. Den senare har redan varit kommenderad till tjenstgöring tre år å rad och kommer äfven att blifva det fjerde och så vidare, under det deremot den indelta soldaten är ledig den större delen af året, hvarunder han har godt tillfälle att utom yrket bereda sig ganska vackra förtjenster till bidragande af sitt och sin familjs uppehälle.

Jag tror mig nu hafva gifvit tillräckliga skäl för att man icke bör så styfmoderligt behandla denna del af den så kallade sjömanscorpsen, som dock har heder och värdighet att vara likställd med den öfriga delen deraf. Nu befinner den sig emellertid i en sådan ställning, att man hvarken vill låta den dö eller lefva. Vi hafva haft ett, som jag tror på goda skäl grundadt förslag att indraga båtsmännen och ställa båtsmanshållen på vakans. Riksdagen förkastade detta förslag och nu vill man sätta hela corpsen på svältkur. Detta

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

kan icke vara rätt handladt. Och jag ber än en gång att i detta afseende få framhålla för eder, mine herrar, som tillhöra den indelta landtarmén, den stränga tjenstgöring båtsmännen äro underkastade hela året om i förhållande till de indelta soldaterna. Jag hyser dock ganska starka tvifvelsmål, huruvida man har rättighet att på detta sätt inkommendera båtsmännen till tjenstgöring hvarje år. Jag tror, att det strider mot de kontrakt, som äro upprättade mellan rotehållarne, å ena, samt Kongl. Maj:t och kronan å andra sidan.

Då Kongl. Maj:t tillfrågade vederbörande om orsaken till svårigheten att rekrytera garnisonsregementena, var man enig åtminstone om det svaret, att orsaken till det öfverklagade förhållandet var att söka deri, att manskapet ledsnat vid dessa ständigt påkommande handräckningar. Men huru är det väl med båtsmännen? Jo, de få göra dylik handräckning många månader årligen, men det tyckes man icke anse vara annat än i sin ordning. Härtill kommer svårigheten att skaffa folk, hvilken, jag försäkrar det, slutligen blir så stor, att rekryteringen kommer rent af att blifva omöjlig. Men då säger man: ni *måste* skaffa karl eller ock gå ut sjelfva. En förordning, som stadgar ovilkorlig anskaffningsskyldighet härutinnan, finnes verkligen utgifven för ett par hundra år sedan och gäller exempelvis för Blekinge och södra Möre härad af Kalmar län. Men för rotehållarne i min ort, hvilka hafva lagliga kontrakt upprättade, finnes ingen dylik bestämmelse; och man har dessutom dragit försorg om, att någon sådan aldrig kan komma till stånd. Ty i en nyligen utgifven förordning stadgas, att båtsmansrekryt icke får vara öfver 25 år gammal; och som de flesta rotehållarne uppnått en ålder af minst 30 till 40 år, gå de naturligtvis fria. Icke kan man t. ex. taga mig till rekryt; dertill är jag för gammal, fastän jag räknar mig till de yngre af rotehållarne. Och då man icke heller kan taga våra söner och drängar till rekryter, huru skall man då bete sig? Förr fans den utvägen, att taga andra personer till rekryter, men det tillåtes icke nu.

Då man läser dessa författningar, den ena hit och den andra dit, tror jag att man får gifva rätt åt komitén, som hade i uppdrag att utreda frågan om åstadkommande af lindring i båtsmanshållet, då den, på tal om de grunder som dädanefter skulle gälla för båtsmanshållet, förklarade, att det fölle sig litet svårt att bygga på de grunder, som nu funnos qvar. Ty man kan med skäl säga, att några grunder icke finnas vidare att bygga på. För att bevisa detta förhållande, ber jag att få anföra ett exempel. År 1816 begärde rotehållare vid båtsmansindelningen, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och utfärda de författningar, stadgar och förordningar, som skulle lända till efterrättelse vid båtsmanshållen, emedan rotehållarne icke visste hvad de hade att göra och i följd deraf lågo i ständiga tvister med såväl kompanicheferne som rotekarlarne. Kongl. Maj:t tog saken i öfvervägande, och 1824 utkom en "rotebok", hvari Kongl. Maj:t föreskref att legan för båtsmän nu skulle vara fri. Men det var alldeles icke fråga derom. Emellertid hade på detta sätt Kongl. Maj:t vidtagit en ingripande förändring utan Riksdagens hörande och utan afseende på de kontrakt, som ingåtts mellan rotehållarne å ena sidan och Kongl. Maj:t och

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

kronan å andra sidan, ehuru dessa kontrakt förklarats aldrig skola rubbas och oaktadt uraktlåtenhet att dem efterlefva var belagd med straff, jag minnes icke så noga huru många gatlopp. *Då* var det som grunden rubbades. Legan steg snart till tio gånger det belopp, hvartill den var bestämd.

För några år sedan inträffade vid generalmönstringen, att rotehållarne gingo in på att öfverlemna legan åt kronan, och nu hafva vi således hunnit så långt. Är det fråga om att gifva några riksdaler, ja, då är man visserligen redobogen, men är det deremot fråga om att utöfva full rättvisa, då drager man sig undan.

Med anledning af hvad jag nu anfört, anhåller jag att Kammaren måtte vidtaga den ändringen i grunderna, att i tredje punkten orden "båtsmanshållet och" utstrykas och början af mom. a således får följande lydelse: "gemenskapen vid marinregementet samt daglönare." — — — Af gemenskapen vid det numera indragna marinregementet finnas endast några få qvar, hvilka naturligtvis böra pensioneras, emedan de ej kunna användas, men båtsmännen böra räknas till den öfriga sjömanscorpsen. Deras tjenstbarhet måtte väl stå utom allt tvifvel, då man fordrar så stora tjenster af dem. De böra således uppflyttas till den sista kategorien af näst föregående punkt bland den öfriga sjömanscorpsen.

Häruti instämde Herr *Lind*.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då diskussionen vid denna punkt synes taga sådan omfattning, att äfven de af Utskottet föreslagna grunderna för pensioneringen dervid blifvit vidrörda, och yrkande deröfver framställdt, ehuru den bilaga, hvari de äro uppstälda, icke blifvit föredragen; och då dessa grunder ega ett visst sammanhang med den föredragna punkten, så yrkar jag vördsamt att dessa grunder jemväl nu måtte uppläsas och föredragas och att Kammaren måtte fatta beslut först om grunderna och derefter om den föredragna punkten. Sedermera skall jag anhålla att få yttra mina tankar i frågan.

Friherre Leijonhufvud: Jag undrar om representantens på skånebänken begäran kan villfaras, sedan nu diskussionen är i full gång. Han borde väl gjort denna anmälan innan diskussionen påbörjades.

Herr Talmannen förklarade, att som det utlåtandet bifogade förslag till grunder för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering stode i ett så nära sammanhang med det nu föredragna momentet, att ett obetingadt bifall till detta senare jemväl skulle i sig innebära ett bifall till det förra, funne Herr Talmannen sig oförhindrad gifva proposition på det yrkande, som Herr Sven Nilsson framstält; och blef detta yrkande, sedan proposition nu derå gifvits, af Kammaren bifallet; i följd hvaraf uppläsning skedde af ofvanberörda förslag till grunder för ifrågavarande pensionering, lydande sålunda:

"1.

Med afseende å åtnjutande af pension fördelas gemenskapen vid flottan och lotsverket i 4 klasser:

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

i 1:a klassen upptages

den, som af erhållen blessyr i krig mot rikets fiende, annan kroppsskada, uppkommen i följd af olyckshändelse under utöfning af kronans tjenst, eller obotlig genom tjenstgöringen ådragen sjukdom eller annan åkomma blifvit oförmögen till vidare verksamhet;

till 2:a klassen höra:

a) den, hvars verksamhetsförmåga väl icke alldeles, men dock i betydlig mån gått förlorad af sådan händelse, som här ofvan afses;

b) den, som tjenat i 20 år och tillika tjenstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig utmärkt väl skickat;

c) den, som tjenat i 40 år;

i 3:e klassen upptages:

a) den, hvars verksamhetsförmåga af blessyr, annan kroppsskada, obotlig sjukdom eller annan åkomma, erhållen eller ådragen såsom här ofvan sägs, blifvit inskränkt; dock icke så, att han bör till 2:a klassen hänföras;

b) den, som tjenat i 20 år och tillika tjenstgjort i krig mot rikets fiende med vitsord att hafva sig väl skickat; och

c) medlem af sjömanscorpsen, som tjenat 30 år och uppnått 50 års ålder, samt annan, som tjenat i 30 år och uppnått 55 års ålder;

i 4:e klassen upptages medlem af sjömanscorpsen, som tjenat i 20 år och uppnått 50 års ålder, samt annan, som tjenat i 20 år och uppnått 55 års ålder.

2.

Pensionen bestämmes för olika understödstagare i hvardera af föreskrifna 4 klasser sålunda:

	1:a kl.	2:a kl.	3:e kl.	4:e kl.
Underofficerskorpral vid sjömanscorpsen samt hans vederlike bland lotsbetjeningen, förman bland daglönare vid flottans militärdepôter eller varfsstater, sjukvaktare äfvensom uppsyningsman vid lifräddningsanstalterna, hvilken kommit till skada i tjensten	360	240	180	120
Korpral samt hans vederlike bland lotsbetjeningen, fyrvaktare äfvensom båtstyrare vid lifräddningsanstalterna, hvilken blifvit skadad i tjensten	240	160	120	80
Medlem af sjömanscorpsen, daglönare vid militärdepôterna eller varfsstaterna samt betjening vid lots- och fyrstaten, hvilka icke äro särskildt nämnda, äfvensom roddare vid lifräddningsanstalterna och skeppsgosse, de båda sistnämnde så vidt de blifvit skadade i tjensten	150	100	75	50

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

3.

1. Hvad i föregående punkter är stadgadt skall ega tillämpning å alla, som äro berättigade till understöd af amiralitetskrigsmanskassan och framdeles erhålla afsked; dock undantagas härifrån:

a) gemenskapen vid båtsmanshållet och marinregementet samt daglönare, tillhörande stationernas gamla timmermans- och handtverksstater, som öfverflyttas till invalidstat; skolande pension till samtlige desse utgå i enlighet med nu gällande stat, och

b) de nu vid militärdepôterna och varfven anstälde förmän, hvilka i pensionshänseende äro likstälde med månadslönare och sålunda få hädanefter som hittills räknas till kassans delegare.

2. Redan afskedad gemenskap bibehålles vid den pensionsrätt, densamma för närvarande tillkommer."

Sedan detta förslag blifvit uppläst, lemnades ordet åter till

Herr Sven Nilsson i Efveröd, som nu anförde: Det yrkande, Herr Jöns Rundbäck framstält derom, att äfven båtsmän skulle få rätt till pension, kan jag för min del icke biträda, icke derföre att jag vill förneka, det båtsmännen kunna vara i behof af en dylik förmån och gjort sig deraf förtjenta, utan derföre att, sedan Stats-Utskottet och derefter denna Kammare beslutat att sätta båtsmansindelningen på vakans, tillfället icke synes mig väl valdt att framkomma med förslag om båtsmännens pensionering. Då Kammaren uttalat den åsigten, att hela institutionen icke längre bör finnas till, utan afskaffas, så vore det besynnerligt, om Kammaren samtidigt uttalade den meningen, att förmånen af pension lämpligen bör samma corps tilldelas, hvilket väl skulle betyda detsamma som att man nu anser att den bör behållas.

Herr Jöns Rundbäck har sagt, att båtsmännen svälta. Ja, detta är icke underligt, om de icke hafva större lön än 4 kronor om året. Jag föreställer mig dock, att ett sådant förhållande kan afhjelpas derigenom att rotehållarne gifva dem ökade löner, hvilket är mer än väl behöfligt, om de icke hafva större belopp i lön. Vid den indelta armén i öfrigt slippa icke rotehållarne för så godt pris, der hafva soldaterna en mycket högre aflöning, och jag kan med visshet säga, att de icke svälta. Om båtsmännen blott erhålla en med deras jemförlig högre lön, tror jag, att det icke är så särdeles farligt med det förhållande, som samme talare uppgifvit.

I afseende å pensioneringen äro redan nu båtsmännen bättre lotrade än soldaterna vid den öfriga indelta armén, och jag vet således icke något skäl till att höja pensionsbeloppet för de förra, då de redan äro i en bättre ställning än de senare. Enligt Kongl. cirkuläret den 20 November 1860 utgöra nemligen båtsmännens pension i första klassen 100 kronor, i andra klassen 80 kronor, i tredje klassen 54 kronor, i fjerde klassen 42 kronor och i femte klassen 30 kronor. Deremot utgå enligt Kongl. kungörelsen den 28 Januari 1859 till

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

underhållstagare vid den indelta armén 72 kronor i första klassen, 48 kronor i andra klassen, 24 kronor i tredje klassen och 15 kronor i fjerde klassen. Det framgår sålunda häraf, att båtsmännen redan nu befinna sig i en bättre och gynsammare ställning i detta hänseende än soldaterna vid den öfriga indelta armén, och se vi saken från denna sida, så tror jag icke heller skäl förefinnas att förhöja pensionsbeloppen för båtsmännen. Men hvad skulle egentligen följden blifva, om Riksdagen fattade ett sådant beslut? Då det ännu är temligen ovisst om icke vi få behålla indelningsverket ännu en lång tid, så kan jag icke föreställa mig annat än att följden blir den, att vi under denna tid för likställighetens skull äfven måste gifva soldaterna vid den öfriga indelta armén förhöjda pensionsbelopp. Men dertill tror jag det kommer att åtgå mycket stora summor från statens kassor. Endast utgifterna till en högre pensionering af båtsmännen blifva icke så små. Mitt hufvudsakliga skäl är dock att jag icke vill göra ställningen hvarken bättre eller sämre för rust- och rotehållaren eller den indelta soldaten, ty om man skall vidtaga sådana mått och steg, så skulle man derigenom göra indelningsverkets upphäfvande ännu omöjligare än det synes vara, men dertill vill jag icke medverka. Då jag dessutom är öfvertygad om att man med eniga krafter arbetar på ett bättre försvar, grundadt på indelningsverkets afskaffande, så tror jag, att man kan vänta ett eller annat år med denna fråga, i synnerhet som båtsmannen icke behöfver lida någon nöd, om man blott gifver honom en ordentlig lön.

På dessa skäl får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Leijonhufvud: Då Herr Jöns Rundbäck började sitt anförande, trodde jag, att jag skulle kunna få instämma med honom, men sedermera utbredde han sig temligen vidlyftigt om båtsmännen och deras förhållanden och talade om sin erfarenhet om dem i sin hemort. Nu har jag varit tvungen att studera båtsmanshållet icke blott i Bohuslän, utan äfven i andra delar af landet, och jag måste säga, att en stor del af hvad nämnde talare yttrat är öfverdrifvet och sannolikt ett och annat äfven misstag. Det är knappt möjligt att säga, att båtsmännen i allmänhet blifvit utkommenderade tre år å rad. Det har icke händt med något helt kompani, möjligen med en och annan individ. Om det någon gång inträffat att ett och samma kompani tre år å rad utkommenderats ,så har detta berott på särskilda förhållanden, såsom att Kongl. Maj:t bestämt förändrad kommenderingstur för de särskilda kompanierna, m. m.

Jag skulle med största nöje önska, att båtsmännen finge högre pension, ty jag tror, att de både behöfva det och äfven deraf gjort sig förtjenta, men skälet hvarför de icke nu kunna få detta, är det, som Herr Sven Nilsson i Efveröd påpekat, nemligen att en sådan anordning skulle ovilkorligen draga med sig en förhöjning i pensionerna för gemenskapen vid den öfriga indelta armén. I denna del instämmer jag med Herr Sven Nilsson, men deremot kan jag icke instämma med honom i den andra delen af hans yttrande.

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

Herr Gasslander: Komiterade för ordnande af flottans pensionsväsende hafva föreslagit förhöjning af pensionerna för båtsmän. Det är min öfvertygelse att de mycket väl behöfva den förhöjning som föreslagits, och jag beklagar de skäl, som från regeringens sida gjort, att något förslag i detta hänseende icke blifvit derifrån för Riksdagen framlagdt.

Jag ber få nämna, att jag vid Riksdagens början vände mig till en och annan äldre riksdagsman med förfrågan om det vore lämpligt att uppträda med en enskild motion i detta ämne, men man afstyrkte sådant, emedan det skulle kunna inverka på hela pensionsfrågan, och jag har derföre, i denna frågans ställning, då hvarken någon Kongl. proposition ligger till grund för eller enskild motion blifvit i ämnet väckt, mycket tvekat, huruvida saken kunde blifva föremål för Riksdagens öfverläggning och beslut.

Det är visserligen sant att, om jag jemför med hvarandra gällande författningar, båtsmännen hafva högre pensioner än den indelta soldaten. Men vi hafva hört på förmiddagen upplysas, hvad jag förut hade mig bekant, att vid flesta regementen äro bildade särskilda understödskassor, hvarigenom gemenskapen i sjelfva verket erhåller större pension än eljest vore fallet. Så är icke förhållandet vid flottan. Dertill kommer att gemenskapen vid armén, som en gång är upptagen till pension, kan komma upp i högre klass, men en båtsman, som en gång erhållit pension i en lägre klass, kan aldrig komma in i en högre och hans ställning är sådan, att om han t. ex. kommit i flottans tjenst vid 20 år och får afsked vid uppnådda 40 års ålder, han då får vänta till dess han blir 55 år för att erhålla en pension af 30 kronor om året, d. v. s. icke fullt 10 öre om dagen; motsvarande ungefär hvad som nu utgår under form af den så kallade tobaksskillingen.

Men det är icke nog med dessa båtsmän, som tjena 20 till 30 år och få afsked för ålderdom, utan förhållandet är att det äfven finnes en stor mängd som få afsked till följd af lidna skador i tjensten, orsakade dels af det svåra och tunga arbetet på varfven och dels af de många äfventyr och faror, för hvilka dessa män äro utsatta under sjöexpeditionerna. Jag ber i detta hänseende få ur komiterades betänkande uppplysa, att de lindrigt skadade och således till pension i tredje klassen berättigade båtsmännen uppgå till ett antal af 256.

I händelse Riksdagen sålunda anser sig kunna utan någon motion eller Kongl. proposition i ämnet besluta att båtsmännen skola upptagas i sista kategorien, skall jag för min del visst icke beklaga detta. Jag kan försäkra, att jag såsom föredragande ledamot i amiralitetskrigsmanskassan mer än en gång varit i tillfälle att beklaga, att man icke har haft större tillgångar att utdela till detta fattiga folk.

Då jag nu har ordet, skall jag be att få påpeka en omständighet, som möjligen undgått Kammarens uppmärksamhet. Stats-Utskottet har nemligen i en fras yttrat:

"Om, i öfverensstämmelse med denna Utskottets åsigt, ifrågavarande belopp, 3,500 kronor, fortfarande för gemenskapens pensionering afses, bör det anslag, 21,000 kronor, hvilket Kongl. Maj:t begärt såsom er-

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

sättning för dessa jemte åtskilliga andra inkomster, med motsvarande belopp nedsättas; och då det af Kongl. Maj:t för ifrågavarande pensionering äskade kreditiv är så väl i afseende å Kongl. Maj:ts dispositionsrätt som i öfrigt af enahanda natur som nyssberörda ersättningsanslag, har det synts Utskottet ej behöfligt att sistnämnda anslag särskildt upptages, utan torde lämpligare kreditivet för år 1877 böra med motsvarande belopp höjas och således i jemnt tal uppföras till 58,000 kronor."

Jag ber att få vid detta tillfälle föra gemenskapens talan och till protokollet nedlägga ett förbehåll om det origtiga i detta Utskottets resonnement. Det kan inträffa sådana fall, då Riksdagen är både berättigad och det kan anses behöfligt att nedsätta eller indraga det beviljade kredidivet, och det är ganska sant att Kongl. Maj:t icke har större dispositionsrätt öfver kreditivet än öfver ersättningsanslaget, men *Riksdagen* har icke samma dispositionsrätt öfver kreditivet som öfver detta ersättningsanslag. Ty ersättningsanslaget likasom de 230,000 kronor, som från krigsmanskassan öfverlemnas till gemenskapens pensionering, är afsedt uteslutande för denna pensionering, och detta ersättningsanslag kan Riksdagen icke utan att begå en våldshandling nedsätta eller indraga.

Det är likväl gifvet, att för närvarande ingen fara är för handen, men för den händelse, att det någonsin i en framtid skulle komma i fråga att nedsätta eller indraga detta anslag, bör i protokollet redan nu finnas antecknadt detta förbehåll, att Riksdagen icke kan vidtaga en sådan åtgärd, ty medlen tillhöra flottans gemenskap och böra för densamma användas. Det kan visserligen tyckas att min anmärkning är öfverflödig, ty det kan ju icke inträffa, menar man, att Riksdagen skulle göra sig skyldig till ett sådant maktmissbruk. Ja — jag vill gerna tro det, men erfarenheten har dock visat och exempel derpå äro framhållna i komiterades betänkande, att vid tre eller fyra särskilda tillfällen regeringen just nedsatt och sålunda på sätt och vis tillgripit de medel, som varit afsedda för gemenskapens pensionering, utan att derför lemna någon slags ersättning.

Nu är emellertid förhållandet, hvilket måhända undfallit herrarnes uppmärksamhet, att utöfver detta belopp, som såsom kreditiv anvisats, finnes ett ersättningsanslag af 8,934 kronor. Enligt den utredning, som komiterade lemnat, skulle det bestå i ersättning dels för så kallade indragna inskrifningspenningar som förut ålegat gemenskapen utgöra, dels för indragna af- och tillträdesafgifter för hemman i Blekinge och södra Möre. Man får således icke tro, att dessa 58,000 kronor, hvartill Utskottet bestämt det af Kongl. Maj:t äskade kreditivet, är det enda belopp, som Riksdagen skulle lemna till gemenskapens pensionering, ty dertill kommer äfven nyssnämnda belopp af 8,934 kronor, som Riksdagen redan vid behandlingen af 9:de hufvudtiteln beviljat såsom ersättningsanslag.

Det kan icke falla mig in att i anledning af denna anmärkning om ersättningsanslagets natur göra något yrkande, men det torde vara tillräckligt att vid detta tillfälle hafva fäst uppmärksamhet på saken. Det är naturligtvis en framtidsfråga, om det någonsin kom-

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

mer derhän, att gemenskapen skall behöfva göra sin rätt gällande gent emot Riksdagen.

Herr Danielsson: Jag vill icke förneka, att Herr Jöns Rundbäck kan hafva rätt uti sitt påstående, att båtsmännen hafva alltför ringa pensioner, men jag tror dock icke att det vore lämpligt att nu antaga hans förslag, utan att vi böra se tiden an. Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har uti sitt anförande till statsrådsprotokollet — af hvilket anförande Herr Jöns Rundbäck nyss återgifvit en del — angifvit såsom sin åsigt, att båtsmanshållet kan komma att till större eller mindre del sättas på vakans, och denna Kammare har helt nyligen lemnat sitt bifall till ett förslag i denna rigtning. Förslaget, som temligen enigt blifvit tillstyrkt af Stats-Utskottet, föll i Första Kammaren hufvudsakligen, efter hvad jag vill tro, i följd af det anförande i frågan, som Herr Statsrådet der hade i afgörandets stund. Frågan blef visserligen derigenom uppskjuten för någon tid. Men jag litar på de ord, som han fält, och jag tror att bakom dem står en man, som vill föra frågan dit vi alla önska. Det är under denna förhoppning som jag för närvarande icke vill göra min åsigt gällande. Jag skulle eljest hafva instämt med Herr Jöns Rundbäck, men då jag tror att den dag icke är långt borta, då såväl regeringen som Riksdagen kommer till insigt om, att denna båtsmannacorps är landet till stor tunga, utan att vara till något gagn, skall jag för denna gång åtnöja mig med hvad Utskottet hemstält.

Herr Jöns Rundbäck: Jag beklagar, att jag icke fick något understöd från Friherre Leijonhufvuds sida. Men den värde talaren yttrade, att jag skulle gjort mig skyldig till öfverdrifter. Jag vågar emellertid åtaga mig att bevisa, att allt hvad jag anfört varit med verkliga förhållandena öfverensstämmande. Alla uppgifter jag haft förekomma i offentliga handlingar och äro der att tillgå, och jag har icke hemtat ett tecken deraf utaf mig sjelf. Bland annat yttrade nämnde talare, det han icke trodde, att båtsmännen blifva utkommenderade tre år å rad. Jag vill be att få nämna, hurusom jag fått mottaga icke en, utan många skrifvelser från min hemort, uti hvilka såväl rotehållare som båtsmän högeligen beklaga sig öfver berörda tunga, samt bedt mig göra mig underrättad om hvad anledningen kan vara dertill, att de år efter år blifva utkommenderade. Detta föranledde mig att gå upp i förvaltningen af sjöärendena och höra mig för. Jag har nu icke till hands de order, jag der fick del af, men deraf visade sig, att båtsmännen varit uppfordrade tre år efter hvarandra, och jag är öfvertygad, att Herr Sjöministern skall kunna vitsorda rigtigheten af denna uppgift.

Nu säger Herr Sven Nilsson i Efveröd, att då båtsmännen icke hafva större löner, borde man öka desamma. Detta är godt och väl; men då de icke undfå större pension, borde man öka denna också. Jag tackar bemälde talare derför att han öfverlåtit till min mildhet att söka åstadkomma en förbättring i förevarande afseende och jag

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

uppmanar honom, att han å sin sida icke måtte knyta sin hand igen, då det gäller att bevilja denna lilla pension.

Det yttrades jemväl, att jag skulle sagt, att båtsmännen endast hafva 4 kronor i lön. Dermed menade jag endast, att den kontanta lönen icke är större, men dessutom hafva de ju torp. Men detta torp få de nästan aldrig sköta. Då båtsmannen är utkommenderad, åligger det rotehållaren att sköta torpet. Om våren, då såningstiden är inne, kan han möjligen få tid att ombesörja såningsarbetet, men om hösten, då tiden är inne att skörda, kan det hända, att han ej får tillfälle att göra det, synnerligast om han bor aflägse derifrån. Under tiden sitter båtsmanshustrun hemma med många barn, som skola hafva föda. Härtill kommer, att då båtsmannen hvarje år på detta sätt är utkommenderad, kan han möjligen mista hågen för landtarbete. Ty det händer ju, att båtsmannen blir beordrad på expeditioner jorden rundt och han kommer icke hem på flera år. En simpel båtsman kan genom att taga tjenst på kofferdifartyg erhålla ända till 30, 40 eller 50 kronor i månaden och dessutom kost, som är lika god, som den staten består. Huru skall man då kunna få folk till flottan, när man icke vill göra något för att för att förbättra deras vilkor eller gifva dem en brödbit på gamla dagar?

Man har talat så mycket om, att vi vänta en ny försvarsorganisation och att båtsmännen skola ställas på vakans. Men, mine herrar, vår försvarsorganisation har redan varit så länge på tal och jag tror ändock ingen kan påstå, att den kommer att genomföras ens i vår tid; och om också frågan blir löst, torde gemenskapens vid flottan ställning dermed ändå icke blifva så afundsvärd.

Vidare har man framstält den invändningen, att, om mitt förslag antoges, skulle den indelte soldaten snart begära mycket mera. Ja, mine herrar, om man af den indelte soldaten fordrade lika sträng tjenstgöring, som fordras af båtsmannen, är jag öfvertygad, att den förre icke vore villig att ens emot dubbla aflöningen gå in derpå. Ju mera gagn båtsmannen gör genom att användas i arbete på varfven, dess mera gagn har ju staten af honom, ty ju mera han arbetar, desto mindre behöfver staten lega annat folk, som kan fordra 5 eller 6 kronor om dagen. Denna fråga behöfver sannerligen icke sättas i samband med den indelte soldatens förhållanden, ty frågan gäller endast att gifva rättvisa åt den ene såväl som den andre. Och, mine herrar, jag påstår, att större delen af amiralitetskrigsmanskassans inkomster tillkommit ifrån rotehållarnes sida under formen af till- och afträdesafgifter till kassan, äfvensom per mille-afgifter. Nu vill man taga bort allt detta och gifva det åt befälet, medan man icke vill bevilja gemenskapen ens den ifrågasatta lilla förhöjningen, oaktadt äfven den i sin mån bidragit till berörda kassa, för större pensioner. Jag hemställer till herrarne, huruvida detta kan vara rätt. För min enskilda del är det mig alldeles lika, huru herrarne härvid lag göra, men jag är öfvertygad, att man handlar orätt emot de stackars fattiga karlarne, hvilka i sanning hafva ett ansträngande arbete. Jag slutar med att yrka bifall till den af mig afgifna reservation.

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: De skäl, som föranledt mig att icke tillstyrka bifall till komiterades förslag att låta äfven båtsmännen erhålla förhöjd pension, finnas angifna i Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 27, sid. 17. Jag har der anfört, att, då någon förändring i afseende å gemenskapens vid indelta arméns pensionering icke blifvit ifrågasatt, jag under nuvarande förhållanden, då, i sammanhang med förändrad organisation af härens och flottans personal eller af annan grund, båtsmanshållet kan komma att till större eller mindre del sättas på vakans, ej ansett sådan förhöjning böra ifrågakomma och derföre uteslutit båtsmännen från den gemenskap, nu ifrågavarande pensionsreglering omfattar. Jag skulle visserligen icke haft något emot att båtsmännen fått en förhöjning i sina pensioner, men jag fruktade, att hela pensionsfrågan skulle kunnat äfventyras, derest jag tillstyrkte ett förslag i sådant syfte. Hvad grund skulle man väl hafva för den förhoppningen, att Riksdagen skulle bevilja en sådan förhöjning för båtsmännen, då någon dylik icke blifvit föreslagen för gemenskapen vid armén, och då vi dessutom vänta en förändring med afseende å organisationen af härens och flottans personal?

Beträffande hvad Herr Jöns Rundbäck anförde angående uppfordringarne inom båtsmanshållen, vill jag icke påstå att det icke till en viss grad kan ega sin rigtighet. Han påstod att uppfordringar från samma båtsmanskompani egt rum tre år å rad. Jag vill icke bestrida att så varit händelsen, men orsaken dertill torde vara att söka uti den omständighet, som Herr Friherre Leijonhufvud påpekade, att nya tur- och uppfordringsrullor blifvit fastställda år 1874 för Stockholms station och år 1875 för Karlskrona station. Det är tydligt att alltid någon måste komma att lida af en sådan förändring, och det kan ju vara möjligt att så inträffat med den del af båtsmanshållet, som Herr Rundbäck åsyftade. Hvad jag emellertid anser mig temligen bestämdt kunna säga, är att, om uppfordringar inom någon del af båtsmanshållet egt rum tre år å rad, tjenstgöringen likväl icke räckt längre än högst 13 månader inalles under denna tid. Jag tror icke att jag misstager mig härutinnan, men, om så skulle vara händelsen, skall jag vid protokollets justering härutinnan göra rättelse. Säkert är emellertid, att, under förutsättning af en fortsatt fred, tur- och uppfordringsrullorna för framtiden äro så uppgjorda, att någon uppfordring af roteringen icke skall komma i fråga oftare än hvart tredje år förutom en eller annan månad under ett af mellanåren.

Hvad Herr Gasslander anmärkt emot Utskottets tillvägagående, då det sammanslagit det af Kongl. Maj:t äskade anslaget, 21,000 kronor, med det jemväl af Kongl. Maj:t begärda kreditivet, tror jag icke bör tillräknas något större afseende.

Detta tillvägagående skulle hafva någon betydelse, derest fråga vore att amiralitetskrigsmanskassan fortfarande skulle pensionera gemenskapen vid flottan; men frågan är ju här om att statsverket skall öfvertaga denna pensionering och då tror jag, att, när staten skall bestrida alla de utgifter, för hvilka kreditivet hittills varit afsedt, så kunna de omförmälda ersättningsmedlen, hvilka jag tror uppgå till

omkring 12,434 kronor, gerna sammanslås med de öfriga för ändamålet erforderliga medlen, utan att detta på minsta sätt inverkar på kassans ställning.

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

Herr Magnus Jonsson: Det är med anledning af det yttrande Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet nyss hade, som jag nu begärt ordet. Jag vill nemligen tillkännagifva, att en del af det båtsmanskompani, vid hvilket jag är rotehållare, nemligen Första Norrlands första, under två föregående somrar varit utkommenderadt till tjenstgöring under hvad jag tror minst 5 månader hvardera gången. De, som då icke voro uppfordrade till sommartjenst, uppfordrades på årstjenst hösten 1875 och torde icke få återvända hem förr än hösten 1876. Dertill är nu hela kompaniet utkommenderadt i sommar, och ehuru jag naturligtvis icke kan säga huru länge kommenderingen nu kommer att räcka, förmodar jag dock att det icke blir mindre än 4 eller 5 månader.

Således tror jag den af Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet uppgifna tiden för deras längsta kommenderingar icke är fullt rigtig, ty icke tror jag att kommenderingarne för detta kompani stanna vid 12 à 13 månader under dessa 3 år, och då kan man väl säga att båtsmännen hafva en betungande tjenstgöring, ehuru jag icke skulle tro att det är fullt lagenligt att under fredstid så ofta och länge uppfordra dem till tjenstgöring.

Jag anser dock icke frågan nu stå på den ståndpunkt, att man bör besluta något nytt pensioneringssätt för båtsmännen, emedan jag tror att tiden snart är inne för att hela denna institution skall aflösas, och om detta icke snart sker, beklagar jag verkligen rust- och rotehållarne, ty jag tror det skall blifva svårt för dem att få karlar, som vilja gå in på de förhållanden vid flottan, som nu råda. Man uppställer nu så stora fordringar på dem, att det nästan fordras snille, för att kunna uppfylla dem, och om det händer att en eller annan individ icke är i stånd dertill, tror jag icke att han blir så särdeles väl bemött af befälet, såsom man kan se af en händelse, som just i dessa dagar inträffat och hvilken väl icke lärer få passera oanmärkt.

Jag har intet yrkande att göra, utan har endast velat nämna detta, hvarjemte jag får tillägga att, om vi icke snart få någon ändring i detta båtsmanshåll, så få väl rust- och rotehållarne gå ut sjelfva eller ock betala böter så länge det fins något att böta med.

Härmed förklarades öfverläggningen angående förslaget till grunder för den ifrågavarande pensioneringen slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till nämnda förslag oförändradt och dels att detsamma måtte godkännas med den förändring, som Herr Jöns Rundbäck föreslagit.

Efter att hafva framstält propositioner i öfverensstämmelse med dessa yrkanden, fann Herr Talmannen ja vara öfvervägande för den förra meningen; men som votering begärdes, blef i anledning deraf

Angående förändrad pensionering af flottans och lotsverkets gemenskap. (Forts.)

en voteringsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemstält i det vid Utskottets utlåtande N:o 78 fogade förslag till grunder för gemenskapens vid flottan och lotsverket pensionering,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit berörda förslag med den af Herr Jöns Rundbäck yrkade förändring, att de i 3:dje punkten mom. a förekommande orden "båtsmanshållet och" må uteslutas.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 116 ja mot 26 nej; hvadan Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Derefter blef äfven öfverläggningen rörande *2:dra momentet* i det förevarande utlåtandet förklarad slutad. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan i berörda moment oförändrad och derefter på bifall till det af Herr vice Talmannen framstälda ändringsförslag; och som den senare af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren således bifallit Utskottets hemställan med den förändring, att de under litt. b förekommande orden "för tillämpning af pensionering enligt dessa grunder utaf flottans och lotsverkets gemenskap" utbyttes mot orden "för ofvannämnda ändamål".

§ 2.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 41), med anledning af Första Kammarens beslut i fråga om erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning m. m.; och skulle jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 3.

Angående Riksgäldskontorets upplåning under den närmare framtiden.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 80, angående Riksgäldskontorets upplåning under den närmare framtiden.

I *punkten 1* hade Utskottet föreslagit:

"att Riksdagen måtte åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att — för beredande af tillgång till den under åren 1877—1879 för-

Angående Riksgäldskontorets upplåning under den närmare framtiden. (Forts.)

fallande betalning af obligationer tillhörande 1869 års lån, utbetalning af de utaf denna Riksdag på Riksgäldskontoret anvisade anslag till statens jernvägars byggande och utveckling samt af de belopp, som enligt den för 1871 års Riksdag framlagda plan skulle under åren 1878—1880 till statens jernvägsbyggnader användas, utbetalning af på Riksgäldskontoret likaledes utaf innevarande Riksdag anvisade statsbidrag till enskilda jernvägar samt konvertering, när omständigheterna dertill föranleda och då sådant med fördel för staten kan ske, af äldre statslån — på sätt och till de belopp fullmäktige finna lämpligt, dock ej utöfver hvad som till förenämnda utgifter åtgår, försälja eller träffa aftal om blifvande försäljning af vare sig återstående osålda obligationer af 1872 års statslån, eller återstående obligationer af 1875 års i tyska riksmark föreskrifna statslån, eller nya, i annat myntslag och med högst fyra och en half procent ränta förskrifna obligationer eller partialförbindelser, dem fullmäktige ega utfärda; och skola fullmäktige i öfrigt vid upplåningen tillvägagå på sätt de finna lämpligast och bäst befrämja statens fördel; kommande någon försäljning af 1870 års fem procent obligationer icke att ega rum förr än Riksdagen om sådan försäljning förordnar.“

I anledning af denna hemställan anförde

Herr Gumælius: Jag skall icke yrka annat än bifall till nu föreliggande förslag; men då jag det gör, skall jag likväl tillåta mig att med hänsyn till ämnets betydenhet säga några helt få ord.

Jag instämmer med Utskottet deri, att det är skäl att i en fråga, sådan som denna, lemna fullmäktige i Riksgäldskontoret fria händer, ehuru jag icke kan neka till att det förefaller besynnerligt att nu från Utskottet mottaga ett så förtroendefullt betänkande, då man jemför det med de temligen snäfva bestämmelser, som i likartade ämnen vid åtskilliga föregående riksdagar lemnats fullmäktige. Men, som sagdt, det är bättre att fullmäktige få fullt fria händer i detta fall, och att man, om till äfventyrs och mot all sannolikhet nu, såsom någon gång förut händt, det skulle inträffa, att man finge anledning till en berättigad anmärkning, man må veta till hvem man i sådant afseende skall hålla sig och det icke kan skyllas på Riksdagens egna, möjligen mindre väl betänkta bestämmelser. Jag är för min del fullt öfvertygad, att fullmäktige skola väl motsvara förtroendet och att de skola komma att upptaga lånet med mycken betänksamhet. Men om vi nu lemna riksgäldsfullmäktige det förtroendet att när som helst låna upp en summa, som till en början uppgår till 40 millioner kronor, hvartill sedan möjligen kan komma ett eller annat tiotal af millioner derutöfver, och detta för ändamål sådana som betalning af ett äldre lån under de tre närmaste åren, anslag till statens jernvägsbyggnader under fyra år, understöd till enskilda jernvägsbyggnader under en tid af 5 år och slutligen under en tid framåt konvertering af statens äldre lån, då vi, säger jag, lemna fullmäktige ett sådant förtroendeuppdrag, så vill jag hoppas att fullmäktige komma att likväl taga detta förtroende så, att de hålla sig strängt inom dessa tillräckligt vidsträckta

Angående Riksgäldskontorets upplåning under den närmare framtiden. (Forts.)

gränser och icke låna upp medel för andra ändamål än som här i utlåtandet angifvits eller läsa mellan raderna i detta betänkande något, som åtskilliga, hvilka skulle kunna hafva intresse af att upplåningen blefve större och framför allt hastigare, än hvad statens behof kräfver, möjligen skulle vilja läsa i betänkandet. Jag vågar i sådant afseende hoppas, att fullmäktige icke fästa allt för mycken vigt vid de ord, som stå att läsa ungefär midt på tredje sidan i Utskottets utlåtande, der det heter: "Sådana omständigheter kunna nemligen, i synnerhet på den större utländska penningemarknaden, lätt tänkas inträffa, att ett låns något högre belopp skulle kunna medföra så mycket billigare vilkor" o. s. v. Dessa ord och särskildt ordet "i synnerhet" kan ju så lätt ge anledning till att säga, att då Stats-Utskottet sagt "*isynnerhet* på den *större utländska* penningmarknaden" Utskottet på samma gång velat gifva liksom en half vink om att möjligen äfven på den *mindre inhemska* penningmarknaden förhållandena kunna kräfva, att ett statslån upptages till högre belopp än som eljest vore behöfligt för de ändamål som i utlåtandet omförmälas. Men om, såsom tänkbart är, några starka krafter möjligen skulle söka verka på fullmäktige i sådan syftning, så komma tvifvelsutan fullmäktige att lägga märke vid Stats-Utskottets yttrande i slutet af utlåtandet, der det heter att Utskottet föreslagit Riksdagen att lemna fullmäktige så fria händer *under förutsättning* att detta bemyndigande *icke kommer att* af dem *begagnas i vidsträcktare mån* än som erfordras för ernående af motsvarande fördelar samt befrämjande af ett ändamålsenligt sätt för statens upplåning.

Jag hoppas, att dessa ord måtte vara så tydliga, att de icke skola anses kunna leda till något missförstånd, och jag antager, att ingen af Stats-Utskottets härvarande ledamöter skall jäfva den uppfattningen, att det är på dessa af mig nyss anförda slutord i motiveringen, som största vigten bör anses ligga. Jag skulle knappast hafva kunnat tänka mig ens möjligheten af något missförstånd i detta afseende, om jag icke hade i minnet en tilldragelse från föregående riksdag, då fråga var om att öfverflytta lånefonder från Riksgäldskontoret till Riksbanken. Jag vill icke dölja denna min mening, att på denna frågas utgång inom Riksdagen i någon mån inverkade det förhållandet, att dessa lån voro utlemnade åt banker, bankirer och andra enskilda personer samt att somliga hufvudsakligen för låntagarnes skull höllo tillbaka i denna fråga; man fruktade nemligen, att en indragning af dessa fonder skulle komma att verka menligt på våra inhemska affärsförhållanden, kanske särskildt på ett eller annat större. Från en sådan åsigt, om den verkligen finnes, är steget icke synnerligen långt dertill, att man, under förevändning att låna för jernvägar, upplånar penningar för att sedermera låna ut inom landet och derigenom med konstlade medel söka uppehålla hvad som till äfventyrs är moget att falla och icke bör uppehållas.

Jag har endast tillåtit mig yttra dessa ord och är för min del fullkomligt öfvertygad om riksgäldsfullmägtiges klokhet och fasthet, samt att, då dessa egenskaper måste hos dem förutsättas, Riksdagen handlar bäst, om den lemnar dem fria händer.

Under dessa förutsättningar hemställer jag om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Blef jemväl bifallen.

§ 4.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 74, med förslag till några afdelningar i Riksgäldskontorets reglemente.

§ 5.

Föredrogos och lades till handlingarne Stats-Utskottets nedannämnda memorial:

N:o 75, i anledning af erhållen återremiss å en punkt af Stats-Utskottets utlåtande N:o 54 angående ny lönestat för Statskontoret; och

N:o 76, i anledning af erhållen återremiss å en punkt af Stats-Utskottets utlåtande N:o 55, angående ny lönestat för mynt- och kontrollverken.

§ 6.

Angående Justitieombudsmannens aflönande under sjukdom m. m.

Företogs till afgörande sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af väckt förslag om ändring i gällande stadgande rörande Justitieombudsmannens skyldighet att under svår sjukdom eller annat laga förfall till suppleanten afstå halfva lönen.

Herr *N. S. von Koch* hade i sin inom Första Kammaren afgifna motion, N:o 46, föreslagit, att 25 § af instruktionen för Justitieombudsmannen — lydande sålunda: "Skulle Justitieombudsmannen finna sig af svår sjukdom eller annat laga förfall hindrad att sitt embete förestå, ege han rätt att, till tjenstens förrättande under laga förfallotiden, påkalla den man Rikets Ständer, likmätigt Regeringsformens 98 §, utsett att honom efterträda, i fall han, innan näst infallande riksdag, med döden afginge, skolandes till honom, under det han sålunda tjensten bestrider, Justitieombudsmannen afträda hälften af sin egande lön" — måtte så till vida förändras, att derur uteslötes sista meningen, eller orden: "skolande till — — — egande lön;" och att i stället uti den paragraf af Riksgäldskontorets reglemente, som handlar om Justitieombudsmannens löneförmåner, måtte införas ett stadgande af ungefärligen följande lydelse: Under den tid Justitieombudsmannen är af svår sjukdom eller annat laga förfall hindrad att embetet förestå och

Angående Justitieombudsmannens aflönande under sjukdom m. m. (Forts.)

embetet förty utöfvas af den man, Riksdagen utsett att Justitieombudsmannen efterträda, skall denne åtnjuta de under Justitieombudsmannens aflöning inbegripna tjenstgöringspenningar.

Beträffande nämnda motion hade Utskottet hemstält:
att densamma icke måtte bifallas.

Enligt anteckning å utlåtandet voro reservationer mot denna hemställan inom Utskottet afgifna

dels af Herrar *L. M. Nordenfelt*, *C. Petre*, Friherre *F. C. Wrede* och *J. M. Lindgren*, hvilka för sin del tillstyrkt:

1:o) att Herr von Kochs förevarande motion måtte af Riksdagen bifallas;

samt vidare, under förutsättning af bifall härtill, föreslagit:

2:o) att åt Stats-Utskottet och Lag-Utskottet måtte uppdragas att, hvartdera i hvad på det ankomme, tillse iakttagande af de ändringar i reglementet för Riksgäldskontoret samt instruktionen för Justitieombudsmannen, som af beslutet blefve en följd;

och *dels* af Herr *A. L. F. Torpadie*, hvilkens särskilda mening icke fans å utlåtandet angifven.

Sedan ärendet nu föredragits, anförde

Herr Torpadie: Då jag haft äran deltaga i det sammansatta Utskottets förhandlingar rörande denna fråga och låtit anteckna mig som reservant mot det beslut, hvartill Utskottet kommit, skall jag anhålla att få i saken yttra några ord.

Jag har icke helt och hållet kunnat biträda den reservation, som af Herr Nordenfelt m. fl. är afgifven och som finnes betänkandet bifogad, hufvudsakligen af det skäl, att jag icke kunnat blifva ense med dem om motiveringen. I likhet med utskottsmajoriteten har jag nemligen icke kunnat finna, att 97 § Regeringsformen nödvändigt bör afse justitieombudsmannens aflöning, men i öfrigt instämmer jag i det slut, hvartill de öfrige reservanterne kommit. Om man nemligen får antaga, att justitieombudsmannens aflöning sättes till 8,000 kronor, eller samma belopp, som enligt vid denna riksdag fattadt beslut skall tillkomma justitiekanslern, kan jag icke se något skäl, hvarföre, derest dessa tjenstemän skulle få sjukdomsförfall, den ena skulle afstå mera af sin lön än den andre, men i händelse af bifall till det sammansatta Utskottets betänkande skulle detta likväl blifva fallet. Justitiekanslerns aflöning är nemligen fördelad i lön och tjenstgöringspenningar; skulle han nu insjukna och af denna orsak t. ex. under tre månader vara förhindrad att utöfva sin befattning, kommer han att afstå endast motsvarande andel af sina tjenstgöringspenningar, hvaremot, derest justitieombudsmannen skulle af samma anledning under lika lång tid vara hindrad att sitt embete förestå, han skulle afstå hälften af hela den på dessa månader belöpande lön.

Jag kan icke inse att ens det ringaste skäl förefinnes för att Riksdagen skulle på detta sätt förfara mot sin egen förtroende-

Angående Justitieombudsmannens aflönande under sjukdom m. m. (Forts.)

embetsman, och de af Utskottet anförda skäl synas mig svaga. Der heter det nemligen, att man skulle tänka sig möjligheten af att, i fall Herr von Kochs motion bifölles, man icke skulle kunna erhålla någon suppleant mot en så ringa aflöning som den af motionären föreslagna. Deremot hafva reservanterne, såsom det vill synas, med skäl anmärkt, att justitieombudsmannens suppleant vanligtvis redan innehar annan tjenstebefattning och att, i fall han inkallas till tjenstgöring i justitieombudsmannens ställe, han endast behöfver afstå de på den ordinarie befattningen belöpande tjenstgöringspenningarne. Jag åter anser att man snarare skulle kunna befara, att man under dylika förhållanden icke skulle kunna påträffa någon, som ville åtaga sig uppdraget att vara justitieombudsman.

Jag upprepar hvad jag nyss sade, eller att jag icke kan finna något skäl, hvarföre justitieombudsmannen skulle i händelse af sjukdom eller annat förfall nödgas afstå mera af sin lön än justitiekanslern, hvilken i öfrigt är med honom alldeles likställig, får göra; och jag tager mig derföre friheten att yrka proposition på bifall till reservanternes hemställan i begge punkterna.

Herr Nils Pettersson: Efter som jag med min röst bidragit till det slut, till hvilket Utskottet i denna fråga kommit, vill jag med några ord redogöra för min åsigt härutinnan.

Jag tycker nemligen icke att något förhållande inträffat, som kunnat gifva anledning till motionärens, af reservanterne biträdda framställning. I detta betänkande förefinnes visserligen icke något förslag till löneförhöjning åt Riksdagens justitieombudsman. Men Stats-Utskottet lärer dock snart inkomma med ett sådant förslag, enligt hvilket justitieombudsmannen skulle erhålla samma aflöning som justitiekanslern. Och under sådant förhållande kan jag ej inse, hvarföre icke, vid inträffande förfall för justitieombudsmannen, han hädanefter som hittills bör till sin suppleant afstå halfva lönen. Om man framhållit något nytt skäl för en förändrad bestämmelse i detta afseende, så skulle jag ej haft något att säga deremot. Men då så ej är fallet, och jag är fullt öfvertygad om att lagstiftarne haft fullt grundade skäl till ett sådant förbehåll som det af motionären öfverklagade, kan jag ej biträda hans framställning.

Ja, mine herrar, justitieombudsmannabefattningen är verkligen en sådan förtroendepost, att man bör se till att suppleanten blir så aflönad, att man på hans plats kan få en man, lika qvalificerad med Justitieombudsmannen. Utskottet har uppgifvit, och reservanterne jemväl erkänt, att han är Riksdagens förtroendeman. Med hvilka är han således att jemföra? Jo, med Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret. Och huru förhåller det sig med dem i detta hänseende? Jo, de få vid förfall till den tjenstgörande suppleanten afstå *hela* lönen.

Som jag således icke finner något skäl att bifalla motionen, yrkar jag bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Häruti förenade sig Herr *Peter Olsson*.

Angående Justitieombudsmannens aflönande under sjukdom m. m. (Forts.)

Herr Löwenhielm: Jag får tillkännagifva, att jag instämmer helt och hållet i det slut, hvartill reservanterne i denna fråga kommit, och jag hemställer om bifall dertill af det särskilda skäl, att ingen embetsman af samma samhällsställning som justitieombudsmannen är pligtig att vid sjukdomsförfall afstå hälften af sin lön, äfvensom att justitieombudsmannen är lägre aflönad än andra med honom jemförlige embetsmän med undantag af justitiekanslern. Jag tror, att, om Riksdagen vill vara försäkrad om att äfven för framtiden få denna plats beklädd med personer, som äro värdiga att innehafva detta förtroendeuppdrag, så bör Riksdagen ock bifalla ifrågavarande motion.

Jag hemställer derföre att Andra Kammaren måtte, i likhet med Första Kammaren, bifalla motionen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på Herr Torpadies yrkande och fann den förra af dessa propositioner hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Sammansatta Stats- och Lag-Utskottet hemstält i utlåtandet N:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit reservanternes vid Utskottets utlåtande fogade hemställan.

Omröstningen försiggick och utföll med 79 Ja mot 45 Nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 7.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtande N:o 39 i anledning af väckt förslag om dels upphäfvande af nämndemans frihet från skyldighet att utgöra håll- och reservskjuts och dels ersättning åt nämndeman af kommunens medel för ordinarie tjenstgöring.

§ 8.

Angående skyldigheten att bygga och underhålla kyrka.

Till behandling förekom Lag-Utskottets betänkande N:o 40, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 32, 1 punkten, om

ändring i gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med hvad dertill hörer.

Angående skyldigheten att bygga och underhålla kyrka. (Forts.)

Utskottet hade i detta betänkande, efter erinran om lydelsen af det förslag, som Utskottet i nämnda punkt framstält, och som blifvit af båda Kamrarne återförvisadt, anfört följande:

"De anmärkningar, som mot berörda förslag blifvit framstälda, åsyfta hufvudsakligen, att deltagandet uti ifrågavarande besvär borde utsträckas till flera beskattningsföremål, än Utskottet förordat; samt att förslagets redaktion gåfve anledning till tvekan, huruvida, framdeles liksom hittills, dagsverken vid kyrkobyggnad borde utgöras efter matlagen.

Utskottet, som under åberopande af förut anförda skäl i sjelfva saken vidhåller sitt förut framstälda förslag, anser lämpligt, att, för undanrödjande af anmärkta tvetydigheten i förslagets redaktion, den ifrågavarande lagstiftningsåtgärden på sådant sätt åvägabringas, att åt 1 § i 26 kap. Byggningabalken gifves en förändrad lydelse.

Då i 33 § af Kongl. förordningen den 9 Juni 1871 finnas stadgade de grunder, enligt hvilka bidrag till fattigvården i allmänhet skola utgöras, så synes kostnaden för byggandet af fattigstuga, der sådan anses behöflig, böra efter enahanda grunder utgöras och följaktligen föreskriften om dessa stugors byggnad icke böra i nämnda paragraf bibehållas; äfvensom och enär Kongl. stadfästelsen å 1734 års lag innehåller, "att allt hvad genom särskilda privilegier är fastställdt har i denna allmänna lagen ej kunnat inflyta," torde vara obehöfligt, att, då lagstiftningsåtgärden vidtages genom en ändring af ett stadgande i denna lag, deri införa något förbehåll om den frihet från ifrågavarande besvär, som enligt privilegier kan någon viss jordegendom tillkomma."

Och hade Utskottet på dessa skäl hemstält:

"att Riksdagen ville för sin del besluta, med ändring af hvad 26 kap. 1 § Byggningabalken och särskilda författningar innehålla, angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad med hvad dertill hörer, att nämnda paragraf skall erhålla följande lydelse:

Alla, som i socknen bo, skola kyrka bygga och uppehålla och hvad dertill hörer: såsom klockstapel, kyrkomur och socknestufva. Byggningsverke, körslor och annan kostnad utgöres härtill af egare eller innehafvare af fast egendom efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd, och dagsverken efter matlag. Innan något i ty mål företages, skola socknemännen kallas tillhopa, att derom samrådas och sig förena."

Enligt anteckning å betänkandet var reservation mot den deri förekommande motivering anmäld af Herrar *Nils Pettersson*, *Lyth*, *Philipsson*, *Anders Persson*, *Torpadie* och *Lundberg*.

Angående skyldigheten att bygga och underhålla kyrka. (Forts.)

Efter uppläsning af Utskottets hemställan anförde

Herr Ola Andersson: Jag finner detta Lag-Utskottets betänkande, hvad motiveringen beträffar, något besynnerligt, hvarföre jag, för min del, icke i allo vill godkänna detsamma, ehuruväl jag anser mig böra gilla det slut, hvartill Utskottet kommit. Såvidt jag kan rätt förstå denna motivering, skulle det, derest densamma antages, synas nästan tvifvelaktigt, hvaruvida man vunnit hvad Kammaren hufvudsakligen åsyftade med återremissen, nemligen att säteriegare i Skåne, Halland och Blekinge måtte anses skyldige att i kyrkobyggnad deltaga.

Jag har låtit mig berättas, att Första Kammaren i dag uti en annan fråga med ogillande af motiveringen antagit Utskottets förslag, och jag tillåter mig anhålla, att denna Kammare i nu förevarande fråga måtte på samma sätt tillvägagå, så att nemligen Kammaren med ogillande af Utskottets motivering måtte antaga det slut, hvartill Utskottet i öfrigt kommit.

Herr Jonas Peter Nilsson: Då jag ånyo genomläst detta Lag-Utskottets betänkande, kan jag icke annat än förvåna mig öfver att Lag-Utskottet ännu bibehåller sin af gammalt hysta välvilja för kapitalister, industriidkare och embetsmän. Ehuru jag nemligen icke kunde föreställa mig annat, än att Lag-Utskottet, efter den behandling frågan förra gången här i Kammaren undergick, nu skulle framkommit med förslag, att äfven dessa kategorier skulle deltaga i byggnad och underhåll af kyrka, finner jag dock icke något sådant i detta Lag-Utskottets utlåtande. Utskottet har numera föreslagit att ur stadgandet i 26 kap. 1 § Byggningabalken skulle uteslutas bestämmelser om fattigstugor och att dessas byggnad och underhåll borde utgöras efter enahanda grunder, enligt hvilka bidrag till fattigvården i allmänhet skola utgöras, d. v. s. hvad för kommunalutskylder i allmänhet är bestämdt. Just med hänsyn härtill förefaller det mig alldeles obegripligt, hvarföre icke äfven byggnad och underhåll af kyrka, som ju af alla samhällsmedlemmar begagnas, också skall efter dessa grunder utgöras. Då emellertid ett litet steg till rättvisa dock onekligen blifvit i utlåtandet taget, skall jag icke upptaga Kammarens tid med något längre anförande eller med framställande af något yrkande, helst sedan jag nu fått höra, att Första Kammaren redan bifallit Utskottets utlåtande, utan skall åtnöja mig med att till detsamma yrka bifall.

Grefve Sparre: Jag kan säga den siste talaren, att Lag-Utskottet ganska gerna skulle tagit kapitalisterne med bland byggnadsskyldige, men nu var det egentliga syftet att få ett slut på denna fråga, som så länge sysselsatt Riksdagen. Och då jag nu hör, att Första Kammaren bifallit Utskottets betänkande, hemställer jag, att denna Kammare måtte göra detsamma, så att man må få ett slut på denna länge förehafda fråga. Om Kammaren vill, på sätt representanten

från Malmöhus län yrkat, gifva något omdöme om motiven eller ej, det skall göra mig alldeles detsamma, blott vi få ett slut på saken.

Angående skyldigheten att bygga och underhålla kyrka. (Forts.)

Herr Philipsson: Enär sex ledamöter af denna Kammare och deribland äfven jag reserverat mig mot Utskottets motivering, tillåter jag mig att något närmare förklara anledningen till denna åtgärd.

Då frågan före återremissen behandlades, uttalades här ganska stora tvifvelsmål, huruvida den undantagsrätt, som för närvarande åtnjötes af säteriegare i Skåne, Halland och Blekinge borde på grund af äldre privilegier dem i den nya lagen reserveras. Man ansåg då under diskussionen, att desse säteriegare vore underkastade den lagstiftning, som för hela landet kunde komma att ega rum, och jag för min del tror, att denna åsigt var i full öfverensstämmelse med privilegiernas innehåll likasom med de författningar i ämnet, som gälde före den tid då säteriegarnes i Skåne, Halland och Blekinge rättigheter upptogos i ridderskapet och adelns privilegier af år 1723. I dessa privilegier finnes bland annat stadgadt, att ridderskapet och adeln skall bibehållas vid deras välfångna förmåner och rättigheter, så att deras sätesgårdar fortfarande skola vara befriade från alla onera, deribland *tings-* och gästgifvaregårdsbyggnad, undantagandes vägrödjning, kyrko- och kyrkogårds- samt brobyggnad. Något derefter föreskrifves, att "uti Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän ridderskapet och adeln skall njuta och behålla deras sätesgårdar de ega fria och ledige för all tunga, utlagor och besvär, af hvad namn de vara måga, såsom för tionde afgift, utskrifningar enroulleringar och roteringar, kronokörslor, skjutsningar, durchtågs- och andra gärder, inqvarteringar, *kyrko-*, prestegårds samt *tings-* och gästgifvarehusbyggnad o. s. v." Säteriegarne i det så kallade gamla Sverige äro således enligt dessa privilegier skyldige att deltaga i kyrkobyggnad, men befriade från tings- och gästgifvaregårdsbyggnad, under det att säteriegarne i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän äro befriade från såväl kyrkobyggnad som tings- och gästgifvarehusbyggnad. Nu har Lag-Utskottet, efter min tanke, ganska rigtigt, uti ett annat på föredragningslistan upptaget utlåtande, visat, att säteriegarne jemte alla andra fastighetsegare i landet böra vara underkastade möjligen blifvande förändringar i fråga om skyldigheten att deltaga i *tingshus* byggande; och jag tror, att det resonnement, Utskottet dervid användt, lika väl bör ega tillämplighet i fråga om skyldigheten för säteriegare i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän att deltaga i byggande af *kyrka*. Till stöd för min åsigt, att desse säteriegare kunna åläggas en sådan skyldighet, talar Kongl. kungörelsen den 6 April 1810, angående de förändringar och jemkningar uti riksståndens innehafvande och stadfästade privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, hvarom riksens ständer under dåvarande riksdag sig emellan öfverenskommit, enligt hvilken rikets ständer uti skrifvelse af den 2 April samma år anhållit om Kongl. Maj:ts bifall till dessa förändringar och jemkningar samt dervid velat förklara hvarje svensk man berättigad att förvärfva och besitta fast egendom och jord af hvad natur som helst och åtnjuta densamma tillhörande förmåner, emot uppfyllande af dermed förknippade och redan fastställda eller

Angående skyldigheten att bygga och underhålla kyrka. (Forts.)

framdeles åtagande skyldigheter; hvarefter Kongl. Maj:t förklarat sig med välbehag ansett dessa förändringar och jemkningar och till desamma vilja lemna sitt bifall. Af denna kungörelse synes klart, att denna frihet från deltagande i kyrkobyggnad, som förut varit ett personligt privilegium, tillkommande adlige egare af säterier i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän, derigenom blifvit ett realprivilegium, som vidlåder sjelfva jorden, hvaraf i sin ordning följer, att ridderskapet och adelns medgifvande till att detta privilegium må upphöra ej bör kunna ifrågasättas, allra helst som det torde vara svårt att inse, under hvad form ett sådant beslut skulle kunna komma till stånd. Riddarhusordningen talar icke om någon särskild representation för adelsmännen i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän och, enligt § 26 i nämnda riddarhusordning, erfordras, i frågor som angå ridderskapet och adelns privilegier, för bifall till hvad i afseende derå blifver föreslaget, två tredjedelar af de afgifna rösterna. Vid sådant förhållande skulle, å ena sidan, de adlige egarne till säterier i nyssnämnda landskap vid adelsmötet kunna blifva öfverröstade, i händelse de motsatte sig det förmenta privilegiets upphäfvande, under det, å den andra, i fall de dertill ville lemna sitt samtycke, sådant skulle kunna förhindras, i följd af ledamöternas från rikets öfriga provinser vota.

Jag skulle kunna tillägga mycket mer, till stöd för min reservation mot Utskottets motivering, men mitt yttrande skulle då blifva allt för vidlyftigt, hvadan jag nöjer mig med att få till protokollet antecknadt hvad jag redan yttrat och nu blott yrkar bifall till Utskottets förslag, hvad hufvudsaken beträffar.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de yrkanden, som under densamma blifvit framstälda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet att samma hemställan måtte bifallas med ogillande af Utskottets motivering; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Lag-Utskottet hemstält i utlåtandet N:o 40, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med ogillande af Utskottets motivering, bifallit Utskottets hemställan.

Voteringen utföll med 69 ja mot 41 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit i enlighet med ja-propositionen.

§ 9.

Angående förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864.

Föredrogs Lag-Utskottets betänkande N:o 41, i anledning af återremiss utaf Utskottets utlåtande N:o 23, om förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864.

Utskottet, hvilket tagit i öfvervägande både de anmärkningar, som blifvit mot nämnda utlåtande framstälda, och de särskilda förslag till frågans lösning i den af motionärerne angifna rigtning, hvilka inom Kamrarne förordats, hade vid mångsidig granskning af såväl dessa förslag som åtskilliga andra likartade, hvilka blifvit inom Utskottet framlagda, kommit till den öfvertygelse, att hvarje sådant förslag torde blifva af beskaffenhet, att det, i brist på öfverensstämmelse med nu gällande stadganden i ämnet, skulle befinnas icke vara antagligt. Den enda utväg för vinnande af de med motionerna afsedda ändamål, som vid sådant förhållande syntes Utskottet återstå, vore att söka uti en skärpning af straffen för brotten mot person; men som den revision af vissa delar utaf strafflagens bestämmelser, som för sådant ändamål skulle erfordras, icke i följd af riksdagens nu förestående snara afslutande kunde af Utskottet medhinnas och i allt fall icke ansågs på grund af motionerna grundlagsenligt kunna ega rum, hade Utskottet hemstält:

att ifrågavarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Mot denna hemställan voro reservationer afgifna dels af Grefve *Mörner*, med hvilken Herr *Meijer* instämt, dels af Herrar *Asplund* och *Ribbing*, dels af Grefve *Horn*, med hvilken Herrar *Nils Pettersson*, *Anders Persson*, *Lyth* och *Torpadie* förenat sig, och dels af Herr *Philipsson*, uti hvilkens särskilda mening Herrar *Magnus Jonsson* och *Lindgren* instämt.

Efter uppläsning af Utskottets förslag yttrade

Herr Philipsson: De många förslag, som både vid 1875 års och denna riksdag varit å bane för att kunna i någon mån stäfja de våldsamheter, hvilka begås af den lösa arbetarebefolkning, som är samlad på de ställen, der stora arbetsföretag bedrifvas, visa nogsamt att behof af lagens mellankomst i detta hänseende förefinnes; och Lag-Utskottet har också både nu och vid föregående riksdag försökt att genom skärpta bestämmelser om häktning vinna detta mål. Det, hvaröfver mest och allmännast klagas, är, att en mängd personer, sedan de å en ort begått våldsamheter, då de nu icke få häktas, afvika derifrån och begifva sig till andra orter, samt sålunda icke kunna anträffas för att bestraffas. Den utväg häremot, Lag-Utskottet föreslagit, eller att i 6 punkten 69 § promulgationslagen, rörande be-

Angående förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864. (Forts.)

stämmelserna om rätt till häktning, hvilka nu endast afse brott, å hvilka straffarbete på viss tid kan följa, utsträcka denna rätt äfven till vissa fridsbrott, har, oaktadt den af förra Riksdagen godkändes, af Kongl. Maj:t afslagits; och vid diskussionen denna riksdag, rörande det sätt Utskottet då valt till utgångspunkt för sin framställning, röjdes föga sympatier för ett sådant sätt att lagstifta. Deremot talades om ett förslag att kunna i vidsträcktare mån än nu stäfja detta öfverklagade ofog, genom att stadga, det desse personer skola för tillfället få i förvar tagas; men äfven om detta i någon mån kan leda till ett sådant stäfjande, tror jag dock icke, att det kan leda till det önskade målet, att äfven få våldsverkaren bestraffad.

Nu har åter Lag-Utskottet efter återremissen gjort försök i en annan rigtning, nemligen att vinna målet genom att höja straffbestämmelserna för svårare fridsbrott; men det har visat sig, att äfven detta sätt är förenadt med stora svårigheter, emedan, för vinnande af en sådan förändring, flera paragrafer måste förändras, hvilket Lag-Utskottet också vitsordat, då det i sitt betänkande yttrar: "Den enda utväg för vinnande af de med motionerna afsedda ändamål, som vid sådant förhållande torde återstå, synes vara att söka uti en skärpning af straffen för brotten mot person; men som den revision af vissa delar utaf strafflagens bestämmelser, som för sådant ändamål skulle erfordras, icke i följd af Riksdagens nu förestående snara afslutande kan af Utskottet medhinnas och i allt fall icke torde på grund af motionerna grundlagsenligt kunna ega rum, föranlåtes Utskottet vördsamt hemställa, att ifrågavarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda." För min del har jag ansett, att Utskottet efter en sådan motivering hade bort komma till ett helt annat resultat; att det icke hade bort kasta yxan i sjön, utan välja den rigtiga vägen, som så ofta inslås, då det är fråga om en vidlyftigare lagförändring, der, äfven om väckt motion dertill ger anledning, svårighet för Utskottet företer sig att dermed befatta sig, hvaremot det visar sig önskvärdt, att Högsta Domstolens utlåtande förefinnes, innan Riksdagen behandlar lagförslaget, den utvägen nemligen, att hos Kongl. Maj:t anhålla om hans initiativ i frågan. Denna utväg har jag också i min reservation ifrågasatt att anlitas, och den har i Första Kammaren upptagits af justitieombudsmannen, hvars anförande till protokollet vid frågans behandling förra gången ledde mig till den åsigten, att en revision af strafflagen vore det rätta medlet, att vinna ifrågavarande mål.

Men då denna min reservation icke är så affattad, att den i oförändradt skick kan antagas, får jag för min del anhålla, att Andra Kammaren behagade instämma i Första Kammarens beslut, som lyder sålunda: "att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagförändringar, som må anses erforderliga för uppnående af det ändamål, som med de hos Riksdagen i ämnet gjorda framställningar åsyftas."

Jag vågar hoppas, att Andra Kammaren så mycket hellre skall instämma i detta förslag, som jag antager att genom bifall till det-

samma icke vidare behof skall förefinnas att väcka någon motion om hämmande af de våldsamheter, hvaröfver man nu så allmänt hör klagas.

Jag förnyar alltså vördsamt mitt yrkande om bifall till Första Kammarens beslut i denna fråga.

Angående förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. Förordningen om nya Straffvlagens införande den 16 Febr. 1864. (Forts.)

Herr Torpadie: Jag har begärt ordet för att fästa Kammarens uppmärksamhet på den af grefve Horn afgifna reservation, uti hvilken jag och några andra ledamöter af Utskottet instämt; men efter den föregående talarens anförande skall jag nöja mig att erinra om att denna reservation i sjelfva verket icke är så besynnerlig som det kan synas. Genom något misstag vid renskrifningen har första punkten af reservationen fått en felaktig lydelse, och bör rätteligen lyda sålunda: "Föröfvar någon brott, hvarå, enligt hvad ofvan sagdt är, häktning eljest icke följa kan, och sker det under sådana omständigheter, att allmän ordning och säkerhet derigenom störes och vidare synes äfventyras, då må han gripas och i häkte förvaras, dock ej under längre tid, än säkerheten det fordrar." Sedan jag nu har fått detta till protokollet, vill jag icke vidare ifrågasätta bifall till samma reservation, ehuru jag är öfvertygad om att, genom antagande af dessa lagförändringar, åtminstone något skulle vinnas af hvad med dessa ändringsförslag afses. Jag vill nu i stället instämma med herr Philipsson, ehuru jag erkänner att jag gör det nödd och tvungen, emedan jag för min del helst skulle hafva önskat att i det af sistnämnde talare upplästa förslag till underdånig skrifvelse orden "*för Riksdagen framlägga*" måtte utbytas mot orden "*för nästkommande Riksdag framlägga.*" Af den erfarenhet jag under denna Riksdag vunnit i Lag-Utskottet, synes mig icke något skyndsamt resultat vara att emotse på grund af från Riksdagen aflåtna underdåniga skrifvelser, uti hvilka begäres några förslag till mer omfattande lagförändringar. Förhållandet är vanligen så, att Kongl. Maj:t ofta af en eller annan anledning dröjer något med aflåtandet af en proposition i ämnet, och om under tiden någon enskild motionär framkommer med ett nytt förslag i samma sak, så synes man i Lag-Utskottet vara mycket benägen för att, med erinran om en i ämnet redan förut aflåten underdånig skrifvelse, hemställa om afslag å den väckta motionen. Men då det tvifvelsutan äfven för Kongl. Maj:t numera är bekant, hurusom missförhållandena i förevarande hänseende verkligen äro på vissa orter sådana, att snar hjelp är af nöden, så skall jag för min del icke draga i betänkande att instämma i det af herr Philipsson nyss framstälda förslag.

Herr *Nils Petterson* instämde med Herr Torpadie.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Jag är förekommen af herr Torpadie och skulle i likhet med honom, helst hafva önskat att i det af herr Philipsson nyss upplästa förslag till skrifvelse måtte göras den ändring att orden "*för Riksdagen framlägga*" utbytas mot orden "*för nästkommande Riksdag framlägga*"; men då Första Kammaren redan antagit detta förslag, så kan man naturligtvis icke nu-

Angående förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. Förordningen om nya Straffvlagens införande den 16 Febr. 1864.

mera deruti göra någon ändring, så vida man nemligen redan vid denna Riksdag vill komma till något resultat i frågan och icke uppskjuta dess afgörande till en följande Riksdag.

Jag anser mig vid sådant förhållande icke kunna göra annat än instämma uti och yrka bifall till det af herr Philipsson nyss afgifna förslag som är ordagrant lika med Första Kammarens fattade beslut.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits såväl på bifall till Utskottets hemställan som på det yrkande, Herrar Philipsson, Torpadie och Jonas Jonasson framstält, blef den sednare af dessa propositioner med öfvervägande ja besvarad; och hade Kammaren således, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, "att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagförändringar, som må anses erforderliga för uppnående af det ändamål, som med de hos Riksdagen i ämnet gjorda framställningar åsyftas."

§ 10.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Skedde föredragning af Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 10 (i samlingen N:o 42) i anledning af dels det utaf Första Kammaren fattade och af Andra Kammaren till Utskottet hänvisade beslut, angående förändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker, och dels erhållen återremiss af Utlåtandet N:o 8 rörande Herrar Engmans och Jan Magnussons motioner om ändring i lagstiftning angående försäljning af vin m. m.

Första Kammaren hade i ämnet beslutit:

det Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse hemställa, "att Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker m. m. måtte förändras derutinnan: dels att, beträffande utskänkningsställe med vidsträcktare omfattning, ansvarsbestämmelserna för förseelser emot lagbuden skärpas till större likhet med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin, dels ock att enahanda ordalag, som förefinnas i 49 § af Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående försäljning af bränvin m. m., må inflyta i 11 § 1 mom. af förstnämnda författning, så att lagbrytaren må dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdas och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen; äfvensom att ett stadgande må utfärdas af innehåll, att, om det visar sig att oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas af en landthandlandes försäljning af vin eller maltdrycker till afhemtning, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att, äfven utan föregången varning, förbjuda för viss tid eller för alltid vidare försäljning af nämnda drycker hos samma handlande."

Och hade Utskottet på anförda skäl tillstyrkt:

1:o att Andra Kammaren endast så till vida måtte biträda det af Första Kammaren i ärendet fattade beslut, att Kammaren för sin

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker (Forts.)

del ville besluta, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse hemställa, "det Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker m. m. måtte förändras derutinnan: att enahanda ordalag, som förefinnas i 49 § af Kongl förordningen den 18 September 1874 angående försäljning af bränvin m. m., må inflyta i 11 § 1 mom. af förstnämnda författning, så att lagbrytaren må dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdats och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen och;"

2:o att Herrar Engmans och Jan Magnussons hithörande motioner måtte lemnas utan bifall.

Sedan uppläsning skett af Utskottets hemställan under *punkten 1*, lemnades ordet på begäran till

Herr G. Boström, hvilken såsom ledamot af Utskottet reserverat sig mot det förevarande Utlåtandet, och som nu anförde: Då jag reserverat mig mot Utskottets förevarande hemställan, anhåller jag att i korthet få angifva skälen derför. Som herrarne finna, afser Första Kammarens beslut i fråga, dels skärpta ansvarsbestämmelser för förseelser emot lagbuden i fråga om försäljning af vin och maltdrycker, dels att lagbrytaren må dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdats och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen dels ock större befogenhet för Konungens befallningshafvande i denna sak. De skärpta straffbestämmelserna har Utskottet afstyrkt, emedan det anser, "att då 13 § i Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker lemna myndigheterna tillräcklig befogenhet att indraga utskänkningsrättigheten i händelse oordningar dertill föranleda, bör af nuvarande förhållanden någon väsentligare olägenhet, om den inträffar, icke kunna längre fortfara," äfvensom att det "icke är lämpligt att för förseelser af ifrågavarande beskaffenhet föreslå så stränga ansvarsbestämmelser, att till och med fängelsestraff skulle kunna ådömas." Men Första Kammaren har för sin del icke beslutit så stränga ansvarsbestämmelser som fängelsestraff: utan innehåller dess beslut endast, att ansvarsbestämmelserna skola skärpas *till större likhet* med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin. Och en dylik skärpning är ganska befogad. Ty det vin, som serveras å omhandlade försäljningsställen, är egentligen icke annat än färgadt bränvin och ölet, som utlemnas der, innehåller ofta så många ohelsosamma tillsatser, att det är lika skadligt, om icke skadligare än bränvinet.

Beträffande det tredje stadgandet, som innehålles i Första Kammarens beslut, så har Utskottet icke ens yttrat sig derom, åtminstone omedelbart, utan helt enkelt afstyrkt detsamma. Några motiv härför kunna således ej heller finnas, om de icke äro att söka i det yttrande, som anförts mot Första Kammarens beslut om skärpta ansvarsbestämmelser. Härvid förekommer då dock den egendomligheten, att Utskottet, på samma gång det ogillar förslaget om större myndighet i dylika frågor för Konungens befallningshafvande, undanrödjer just den förutsättning — att författningen lemnar myndigheterna tillräcklig be-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

fogenhet att indraga utskänkningsrättigheten — å hvars tillvaro det likväl strax förut stödt sitt afstyrkande utaf en annan del af förslaget.

Utan tvifvel är det många andra skäl, som tala för att åt Kongl. befallningshafvande må öfverlemnas en sådan myndighet, som Första Kammaren önskar gifva honom. Man kan nemligen tänka sig fall, då kommunalnämnden, oaktadt den anser all anledning vara att kunna indraga en dylik utskänkningsrättighet, hvarom här är fråga, likväl icke vill beifra de oordningar, som äro förenade med utöfvandet af nämnda rättighet. Ofta händer det, att den landthandlande, hvarom i detta afseende kan vara fråga, sjelf sitter i nämnden eller har vänner och bekanta bland ledamöterne derstädes, och att man under sådana omständigheter helst undviker sådana, om ock befogade åtgärder, som kunna väcka split och ovänskap, är icke så oförklarligt. Å andra sidan kan man ej gerna föreställa sig, att Konungens befallningshafvande skulle göra sig skyldig till maktmissbruk i denna sak eller att han utan att hafva inhemtat vederbörandes yttrande endast på lösa angifvelser skulle förbjuda dylik utskänkning. Men äfven med antagande, att Konungens befallningshafvande någon gång i otid använder den makt, som blifvit honom satt i händerna, så hafva ju vederbörande tillfälle att klaga hos Kongl. Maj:t och der få önskad rättelse.

På de skäl jag nu anfört yrkar jag bifall till Första Kammarens beslut i ämnet.

Grefve Sparre: Jag förenar mig i den siste talarens yrkande om bifall till Första Kammarens förslag i ämnet, icke endast derföre, att vi kunde vara någorlunda säkra på, att det då blefve något åtgjordt i saken — ty ogillas detta förslag, så blir frågan föremål för sammanjemkning, som lätt kunde hafva till följd, att det ej blir någon skrifvelse till Kongl. Maj:t alls — utan äfven derföre, att jag anser Första Kammarens beslut vara till innehållet mera tillfredsställande än det förslag, denna Kammares Utskott nu framlagt. Ölkrogarne äro nästan lika förderfliga som bränvinskrogarne och jag kan då icke se någon anledning, hvarför de förra skola behandlas med större mildhet än bränvinskrogarne. Det är dessutom, såsom Första Kammaren sagt, otvifvelaktigt rigtigt, att straffbestämmelserna i de särskilda lagarne bringas i harmoni med hvarandra, så att man, hvad särskildt denna sak beträffar, icke har olika stadganden för den ena krogen än för den andra.

Hvad angår frågan om Konungens befallningshafvandes rättighet att förbjuda en landthandlande, som genom sin vin- eller ölförsäljning åstadkommer oordning, dylik handel, så skulle jag tilläfventyrs, såsom sjelf varande landshöfding, härutinnan kunna anses i viss mån jäfvig. Också må herrarne fästa det afseende vid mitt yttrande i saken, som det kan förtjena. Min erfarenhet är emellertid den, att en sådan myndighet i Konungens befallningshafvandes händer är af högsta nöden. Litet hvar har sig troligen bekant, att vederbörande utpränglare af dessa sköna drycker ofta nog veta att skaffa sig en viss bevågenhet hos kommunalmyndigheten genom en liten förstärkning af kommunens kassa

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

till fattigvården eller till andra ändamål, och att berörda myndighet då blir icke fullt opartisk i fråga om indragning af en dylik utskänkningsrättighet, hörer icke till undantagen.

Det kan verkligen icke skada, att en myndighet, som måste vara opartisk, såsom fallet är med Konungens befallningshafvande, eger rättighet att stänga krogarne, i det fall att kommunalmyndigheten af undseende icke vill begagna sig af denna rättighet, om också alla skäl vore för handen att utöfva den. Och skulle Konungens befallningshafvande i detta afseende göra sig skyldig till missbruk af denna sin rättighet, så finnes ju alltid tillfälle till klagan deröfver hos högre rätt. Jag kan således icke ur någon synpunkt inse det ligga någon våda i att öfverlemna meranämnda makt i Konungens befallningshafvandes händer.

Jag instämmer derföre med dem, som yrka bifall till det af Första Kammaren godkända förslaget, och detta på grund af min öfvertygelse derom, att vi genom antagande af detta förslag skola afhjelpa en väsentlig och öfver hela landet känd brist i vår lagstiftning.

Härutiförenade sig Herrar *Malmberg*, *Dofsén* och *Johannes Andersson* i Knarrevik.

Herr Behmer yttrade: Då förevarande betänkande föredrogs, fattade jag icke annat, än att 2:dra punkten deri upplästes i sammanhang med den 1:sta. Som detta emellertid icke lärer hafva egt rum, så vågar jag vördsamt framställa, huruvida det icke låter sig göra att, då de båda punkterna stå i nära samband med hvarandra, den andra af dem i ordningen nu jemväl måtte föredragas och att båda punkterna således må få tillsammans behandlas.

Kammaren biföll denna Herr Behmers framställning, i följd hvaraf *punkten 2* nu jemväl föredrogs; och erhöll

Herr Behmer derefter åter ordet samt fortfor: Ehuru det icke kan nekas, att syftet i Herr Engmans och Jan Magnussons förslag är godt och att det alltmer utbredda bruket af usla sprithaltiga viner är högst förderfligt, så torde man dock böra till en viss grad erkänna vigten af de skäl, hvilka Utskottet anfört för sitt afstyrkande af nämnda förslag, hvarvid jag dock vore böjd för den anmärkning, att de bötesbelopp, som stadgas i 11 § af Kongl. förordningen den 18 September 1874, angående vilkoren för försäljning af vin m. m., äro alltför ringa. I sagda paragraf heter det: "Beträdes någon med utskänkning af vin- eller maltdrycker eller med idkande af sådan försäljning, som i § 8 är nämnd, utan att hafva dertill erhållit tillstånd etc.; eller öfverskrider någon den rättighet, han i sådant afseende erhållit; böte hvarje gång, han för sådan förseelse åtalas och dömes skyldig, från och med fem till och med tjugo kronor."

Utan att inlåta mig i bedömande af de straffbestämmelser, nyssberörde motionärer föreslagit, ber jag att såsom min åsigt få uttala, att de straffbestämmelser, som innehållas i nu åberopade paragraf, äro alltför otillräckliga; och särskildt finner jag paragrafen ofullständig

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

deri, att icke, i likhet med hvad i bränvinsförsäljningsförordningen eger rum, tydligen finnes uttryckt det ansvar, som följer å öfverträdelse första, andra, tredje och följande gången, äfvensom att, enligt densamma, lagbrytaren icke kan dömas till ansvar för hvarje gång stämning uttagits och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen. En ändring i dessa afseenden vore nog ganska behöflig, men jag kan icke inse att, såsom motionärerne tänkt sig, skilnad i straffbestämmelserna bör göras mellan land och stad. Min erfarenhet i detta fall säger mig att skärpta straff för oloflig vinförsäljning äro lika nödvändiga i staden som på landet och dessutom ligger det något oegentligt och oformligt deruti, att dylika förseelser skola straffas olika efter den ort der de begås.

Jag kan således icke, ehuru jag gillar Herrar Engmans och Jan Magnussons syfte såsom godt, biträda deras motioner i det skick, hvari de framkommit.

Af hvad jag nu anfört, anhåller jag må anses framgå, att jag understödjer Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts nu föreliggande förslag i ämnet, åtminstone hvad angår de två första punkterna deraf.

Innan jag lemnar ordet, anhåller jag att något få beröra denna Kammares Fjerde Tillfälliga Utskotts nu föredragna utlåtande N:o 42. Utskottet, som delar den uppfattning, hvilken gjort sig gällande i Första Kammarens Tillfälliga Utskott, i afseende å sådan önskad ändring uti Kongl. förordningen den 18 September 1874, att en lagbrytare må kunna dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdats och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen, har icke funnit lämpligt att för förseelser mot sagda förordning föreslå så stränga ansvarsbestämmelser, att till och med fängelsestraff skulle kunna ådömas. Jag medger gerna, att fängelse kan synas vara något hårdt straff för dylika förseelser, men Första Kammarens Första Tillfälliga Utskott har icke föreslagit absolut likhet med bränvinsförsäljningsförordningen, utan endast att ansvarsbestämmelserna skola skärpas till större likhet med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin; och häraf följer ingalunda, att stadgande om fängelsestraff skulle inflyta i förordningen angående utskänkning af vin m. m. Det skulle jag icke heller önska. Jag har fattat Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts förslag så, att dermed endast afses att få höjda bötesbelopp för itererade förseelser.

Hvad nu vidkommer sista delen af Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande, deri Utskottet föreslår ett stadgande af innehåll, att, om det visar sig, att oloflig utskänkning främjas, eller oordningar eljest föranledas af en landthandlandes försäljning af vin eller maltdrycker *till afhemtning*, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att dylik försäljning antingen för viss tid eller för alltid förbjuda, så har denna Kammares Tillfälliga Utskott deremot anmärkt att: "Utskottet, hvilket i likhet med Första Kammarens Tillfälliga Utskott anser, att, då 13 § i författningen rörande dessa frågor lemnar myndigheterna tillräcklig befogenhet att indraga utskänkningsrätten, i händelse oordningar dertill föranleda, af nuvarande förhållanden någon

väsentligare olägenhet, om den inträffar, icke bör kunna länge fortfara, anser just af denna orsak, att vidare lagbestämmelser härom icke äro erforderliga.“

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Det lider intet tvifvel, att det varit rigtigare om Utskottet till stöd för sitt afstyrkande åberopat 14 § i författningen, som just rör landthandlande, hvilken eger rätt att försälja öl och vin till afhemtning, i stället för 13 §, hvilken afser försäljning af sådana varor till förtäring på stället, men Utskottets mening framgår emellertid klar, att nemligen Utskottet anser, det nuvarande lagbestämmelser i detta afseende äro tillräckliga och tillfredsställande. Jag har just icke någon synnerlig erfarenhet beträffande dessa landthandlare, och lagen är dessutom temligen ny, men det förefaller mig, som om Första Kammarens Första Tillfälliga Utskott velat lägga en allt för stor magt i Konungens Befallninghafvandes händer. Om någon förändring i detta hänseende skall ske i lagen, så torde det vara tillräckligt, att Konungens Befallningshafvande erhåller rättighet att omedelbart förbjuda fortsatt försäljning till afhemtning, sedan rörelsens innehafvare och kommunalnämnden likväl först blifvit hörda, i likhet med hvad i 13 § 2 mom. finnes stadgadt.

Jag har icke något yrkande att framställa.

Friherre Lagerfelt: Jag beklagar, att denna fråga förekommit så i riksdagens sista timma som nu, äfvensom att den blifvit så hastigt behandlad af denna Kammares Fjerde Tillfälliga Utskott. Men Utskottet har ansett sig böra skyndsamt behandla denna fråga för att *något* deri skulle kunna åtgöras vid denna riksdag, och detta är orsaken till att Utskottets betänkande möjligen icke är så uppsatt, som det bort vara. Om Utskottet haft längre tid på sig, så hade det äfven haft tillfälle att mera formfulländadt behandla frågan, men nu har detta varit omöjligt, om man skulle på den korta tid, som återstår, kunna medhinna att delgifva Kammarens beslut i frågan Medkammaren, så att något åt saken kunde göras vid innevarande riksdag.

Hvad sjelfva frågan beträffar, så förmodar jag, att 1874 års riksdagsprotokoll i denna Kammare fullständigt och tydligt tillkännagifva den ståndpunkt, hvilken jag då intog i frågan, och hvilken jag då temligen tydligt uttalade. Jag fick då uppbära ganska skarpa slängar från många håll derföre att jag bestämdt fordrade en skärpt lagstiftning i ämnet. Jag får säga, att jag nu står ungefärligen på samma ståndpunkt i frågan som då. Men som jag har den erfarenhet, att denna Kammare på inga vilkor vill medgifva en så sträng lagstiftning, som jag påyrkade, har jag trott det vara klokare, för att vinna något, att i denna Kammare nu antages Första Kammarens beslut i den del, som, enligt min åsigt, verkligen utgör en synnerlig stor vinst, nemligen det som Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts betänkande innehåller i andra meningen derom, att lagbrytaren må dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdas och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen. Af denna orsak har jag förenat mig med Utskottet och instämt i dess nu afgifna betänkande i denna del.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Hvad nu Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande i första punkten angår, så önskade äfven jag, att ansvarsbestämmelserna skulle bringas till närmare öfverensstämmelse med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin. Utskottet har dock ansett, att så sväfvande uttryck, som förekomma i Första Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande, kunde, om Andra Kammaren biträdde Första Kammarens beslut i denna del af frågan, medföra den påföljden, att ansvaret kunde komma att bestämmas ända till fängelsestraff, och det vore, enligt Utskottets åsigt, allt för strängt. Det är visserligen icke sagdt, att ansvarsbestämmelserna skola vara i *full* likhet med dem för oloflig försäljning af bränvin, men någon gräns är icke heller bestämd. Detta är orsaken till, att Utskottet icke velat antaga första punkten.

Vidkommande åter tredje punkten i Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande, så har Andra Kammarens Tillfälliga Utskott, som trott sig hafva temligen bekant att kommunerna i allmänhet vore tacksamma för den rätt, som genom 1874 års förordning beredts dem att i dessa frågor taga initiativet, icke velat medgifva Konungens Befallningshafvande en sådan rättighet, nemligen att taga initiativet. Hade Första Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag i denna punkt uttryckt att Konungens Befallningshafvande skulle, "efter kommunalnämndens eller kommunalstämmans hörande", ega rätt att vidtaga ifrågasatta åtgärd, så skulle jag för min del mycket gerna hafva gifvit min röst åt ett sådant förslag, och jag tror, att äfven Utskottet skulle hafva ingått derpå. Men då så nu icke är förhållandet och då jag tror, att kommunerna temligen noga hålla på en sådan rättighet, som är dem tillförsäkrad genom 1874 års författning, så har jag i denna del icke kunnat komma till annat resultat än det, hvartill Andra Kammarens Tillfälliga Utskott kommit.

Hvad beträffar Herrar Engmans och Jan Magnussons motioner, så får jag säga, att, då dessa icke afse annat än rent af förbud för landthandlanden att försälja vin och öl, har Utskottet i sitt betänkande tillräckligt motiverat sitt afslag.

Till sist får jag ytterligare erinra om, att behandlingen af frågan inom Utskottet gått, så att säga, "med snälltågsfart," för att något skulle kunna vinnas vid denna riksdag, och att det gått hastigt, synes bäst deraf, att, ehuru flera utskottsledamöter icke biträdt Utskottets förslag, har likväl blott en enda reservant hunnit att få sin skiljaktiga mening vidfogad Utskottets betänkande.

För närvarande har jag icke något vidare att tillägga, utan får jag på de skäl, jag nu anfört, anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Då flere talare redan uttalat sig för instämmande i det beslut, hvari Första Kammaren stannat och då ännu flere *instämt* med desse och jag antager att Kammaren så sent på Riksdagen och så sent på qvällen icke tycker om att längre hålla på med frågor om öl och vin, så inskränker jag mig att tillkännagifva att jag icke varit med om det beslut, som Utskottet fattat och att jag icke heller är med om det slut hvartill det kommit; och att jag

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

i likhet med reservanten yrkar bifall till det af Första Kammaren fattade beslut.

Herr Bruhn: Utan att vilja taga hvarken herrar bränvinsutminuterares eller bränvinsutskänkares försvar, vill jag dock, då jag tillhör Fjerde tillfälliga Utskottet, som haft denna fråga om hand, anföra de skäl som föranledt mig att icke reservera mig mot Utskottets betänkande.

Jag vill till en början nämna, att, då Utskottet först mottog Herrar Engmans och Jan Magnussons motioner, jag var af den åsigten att något borde göras för att söka hämma de missbruk af vinutskänkning, hvarom klagomål från flere delar af landet, synnerligast från de norra, läto sig afhöra. Sjelf har jag ingen erfarenhet härutinnan, ty på den ort jag tillhör har icke något sådant missbruk försports, men klagomålen från andra delar af landet, särdeles från Norrland, gåfvo mig, som sagdt, den bestämda föreställningen att tillståndet i ifrågavarande hänseende icke var godt och att något verksamt borde göras för att hämma det sålunda öfverhandtagande onda.

Med motionerna till utgångspunkt fanns ingenting annat att göra än att söka inskränka ifrågavarande handel. Jag önskade och förordade också en sådan inskränkning, åtminstone derhän att det skulle vara kommunen tillåtet att helt och hållet förbjuda denna handel, icke blott på grund af 14 §, då oskick visade sig, utan äfven så att redan för en sådan handels bedrifvande det skulle erfordras kommunens tillstånd. Min åsigt vann dock icke bifall af Utskottets majoritet, och jag underordnade min åsigt. Jag reserverade mig icke. Kom så Första Kammarens tillfälliga Utskotts beslut som sedan hänvisades till Andra Kammarens tillfälliga Utskott. Deri föreslås "dels att, beträffande utskänkningsställe med vidsträcktare omfattning, ansvarsbestämmelserna för förseelser emot lagbuden skärpas till större likhet med dem som gälla för oloflig försäljning af bränvin." Detta rörer nu utskänkning af vin etc. I fråga om missbruk som kunna förekomma, äro nu gällande ansvarsbestämmelser böter från 5 till 20 kronor. Detta är visserligen ganska ringa belopp, men tillämpadt en och annan gång, är det måhända ändå icke så lågt. Dessutom ligger det ju i såväl kommunalnämndens som Konungens Befallningshafvandes makt att vid förekommande missbruk med vinutskänkning helt och hållet förbjuda rörelsen. Således, om bötesbeloppet 5 till 20 kronor befinnes otillräckligt för att stäfja missbruk, kan ju kommunen eller Konungens Befallningshafvande förordna att rättigheten genast skall upphöra och något längre fortsatt missbruk torde sålunda icke kunna ifrågakomma.

I andra delen af Första Kammarens Tillfälliga Utskotts betänkande är fråga om att i 11 § 1 mom. af Kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af vin m. m. till förtäring på stället, införa enahanda ordalag som förefinnas i 49 § af Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående försäljning af bränvin m. m. Denna del af Första Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag, har Fjerde Till-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

fälliga Utskottet tillstyrkt och derom är således nu ingenting att säga.

I sista delen af sitt betänkande har Första Kammarens Tillfälliga Utskott tillstyrkt att "ett stadgande må utfärdas af innehåll, att, om det visar sig att oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas af en landthandlandes försäljning af vin eller maltdrycker till afhemtning, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande må ega att, äfven utan föregången varning, förbjuda för viss tid eller för alltid vidare försäljning af nämnda drycker hos samma handlande."

Detta är ett tillägg till 14 § i nämnda förordning om försäljning af vin m. m. i syfte att den kommunalnämnden medgifna rätt att, om missbruk förekomma, stänga försäljningen, skulle tillerkännas Konungens Befallningshafvande. 14 § i författningen är af ett i högsta grad otydligt och svårfattligt innehåll. Den lyder nemligen sålunda: "Finnes landthandlande, som till afhemtning håller vin eller maltdrycker till salu, utöfva dylik försäljning på sådant sätt, att derigenom oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att förbjuda fortsatt försäljning af nämnda drycker;" etc. Mig har det förefallit, som om ingen bättre skulle kunna afgöra, huruvida sådant missbruk, som i denna paragraf omtalas, egt rum, än den som är på stället närvarande och der kan öfvertyga sig derom. Deremot har jag icke kunnat fatta, huru Konungens Befallningshafvande, boende, som han vanligtvis är, långt ifrån den ort, der utskänkningen bedrifves, skall kunna iakttaga, om man der gör sig skyldig till dylika missbruk. Ingen synes mig således bättre än kommunalnämnden kunna göra sådana iakttagelser, och kommunalnämnden har ju redan makt att förhindra försäljningens fortsättande. Jag tror, för min del, icke såsom Grefve Sparre, att kommunalnämnden skulle, för att se kommunens kassa till godo, se genom fingrarne med en försäljning, som gåfve anledning till missbruk af det slag, hvarom här är fråga. Då kommunalnämnden följaktligen i främsta rummet bör kunna få reda på förhållandet, har jag ansett att tillräckliga garantier för att icke sådana missbruk behöfva upprepas, redan äro gifna genom de stadganden, som förut finnas.

För min enskilda del har jag ingenting emot att Kammaren förenar sig om det beslut, som Första Kammaren fattat. Jag har endast, såsom ledamot af Utskottet, velat uttala de åsigter, som föranleda mig att icke anmäla min reservation mot betänkandet, i hvilket jag har högst obetydlig eller, snarare sagdt, ingen del.

Herr Jan Magnusson: Denna Kammares Tillfälliga Utskott N:o 4 har hemställt, att min och Herr Engmans motioner om förändrade bestämmelser i fråga om vilkoren för försäljning af vin och maltdrycker icke måtte vinna Riksdagens bifall, och Utskottet har såsom skäl derför i sitt först i ämnet afgifna utlåtande N:o 8 anfört att Kongl. förordningen den 18 September 1874 "ännu icke varit så länge i verksamhet, att någon bestämd åsigt om dess otillräcklighet kunnat stadgas." I Wermland har man dock kommit till en sådan

åsigt, och samma förhållande lär det äfven vara uti Norrland likasom i åtskilliga andra delar af riket.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Vid sistlidne Riksdag väckte Herr Fahlén inom denna Kammare en motion i ungefär samma syfte, som den jag nu afgifvit, i hvilken motion sex af Kammarens ledamöter, representerande olika delar af landet, instämde. I det betänkande, som afgafs af det Utskott, till hvilket motionen remitterades, heter det, bland annat: "Utskottet anser också för sin del att denna fråga är särdeles behjertansvärd och att motionären ingalunda saknar skäl för tillstyrkande af en åtgärd till motverkande af det ifrågavarande missbruket med försäljning af dylika varor. Äfven den utväg, som föreslagits, synes Utskottet vara den rigtiga." Ehuru denna motion icke vann bifall, förekom vid dess behandling inom Kammaren icke någon anmärkning mot densamma.

För min del är jag öfvertygad om, att någon väsentlig förbättring uti ifrågavarande hänseende icke kan vinnas, förrän man tager steget fullt ut och låter samma bestämmelser gälla för försäljning af vin och maltdrycker, som de, hvilka äro gifna rörande försäljning af bränvin. Likasom bränvinslagstiftningen utgör ett undantag från vår näringslagstiftning i allmänhet, så bör äfven lagstiftningen i fråga om försäljning af de drycker, hvarom nu är fråga, blifva detsamma. Första Kammarens Tillfälliga Utskott tyckes också hafva delat mina åsigter härutinnan, ehuru det ej kunnat framkomma med något förslag i denna rigtning, alldenstund de i Första Kammaren i denna fråga väckta motioner icke gifvit någon anledning dertill. Nämnda Utskott yttrar nemligen i sitt utlåtande N:o 4 sidorna 3 och 4: "Att emellertid dessa lagbestämmelser icke äro tillfyllestgörande, hör man icke sällan yttras af ganska många, som anse, att det åsyftade målet icke kan vinnas med mindre än att landthandlanden äfven förbjudes att till afhemtning försälja vin och maltdrycker, hvarvid man förmenar, att den makt kommunalnämnden, på sätt nyss är nämndt, har, att stäfja den nu lofgifna handelns missbruk, icke tillämpas. För sin del befarar ock Utskottet att en sådan tillämpning icke, i händelse af behof, kommer att ega rum; och erfarenheten har tillförene till öfverflöd visat, att, på samma gång klagan försports öfver de så kallade ölkrogarne, vederbörande kommunalnämnder icke anlitat den dem redan genom 1866 års författning tillagda myndighet att, då oskick inträffat, förbjuda all fortsättning af utskänkningen." Orsaken, hvarföre kommunalnämnderna icke i allmänhet begagna sig af denna myndighet, torde icke vara svår att inse. De erhålla nog kännedom om att oordningar förekomma och att försäljningen pågår, oaktadt förbud utfärdats deremot, men att anskaffa vittnen och leda saken i bevis faller sig icke alltid så lätt, oberäknadt det obehagliga uti att ställa de skyldige under åtal. Då emellertid Första Kammaren beslutat att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan det Kongl. Maj:t ville vidtaga den förändring i Kongl. förordningen den 18 September 1874, att ansvarsbestämmelserna för förseelser mot lagbuden blefve skärpta, så att lagbrytaren måtte kunna dömas till ansvar för hvarje gång han stämmes, och att Konungens Befallningshafvande måtte ega rätt att förbjuda handel med vin och maltdrycker, äfven utan föregången

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

varning, skall jag, då Riksdagen nu är så långt framskriden, inskränka mig till att med yrkande om afslag å Utskottets hemställan instämma med dem, som yrkat bifall till det beslut, Första Kammaren fattat.

Herr Engman: Herrarne behöfva icke frukta för att jag skall blifva mångordig. Såsom motionär i frågan skulle jag hafva velat yttra åtskilligt för att vederlägga Utskottet, men då jag finner, huru illa man vid denna sena timma på dagen upptager, om någon träder upp och vill försvara sin åsigt i saken, skall jag inskränka mig till att yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till det beslut Första Kammaren i ämnet fattat.

Herr Berg: Det kan ingalunda förnekas, att man ju bör vara Utskottet tacksam för den skyndsamhet, hvarmed Utskottet besvarat den i frågan erhållna återremissen. Då likväl Utskottet icke ansett sig kunna i allo biträda Första Kammarens beslut, befarar jag dock att, trots Utskottets skyndsamhet, frågan icke komme att vid denna Riksdag nå sin lösning, för den händelse Utskottets hemställan nu bifölles. Den del af Första Kammarens beslut i frågan, som Utskottet här har tillstyrkt, är enligt min åsigt visserligen af framstående vigt, en omständighet, hvarpå också Första Kammaren fäst uppmärksamhet. Det har nemligen vid lagens tillämpning visat sig, att ansvarsbestämmelserna uti 1874 års förordning blifvit tydda på ett sätt, som efter min uppfattning icke kunnat vara åsyftadt och hvartill, enligt mitt förmenande, icke ens ordalagen gifva anledning. Det heter nemligen, "att den som beträdes med sådan oloflig försäljning, hvarom här är fråga, skall *hvarje gång han åtalas och dömes skyldig* fällas till böter." Detta har nu blifvit så tydt, att, så länge en person icke blifvit dömd, får han hålla på med den olofliga försäljningen huru länge som helst, utan att kunna mer än en gång fällas till ansvar. Enligt min tanke voro emellertid ordalagen uti ifrågavarande författning afsedda att innebära just detsamma, som uti detta afseende förekommer i bränvinsförsäljningsförordningen, nemligen att den, som öfverträder förordningens föreskrifter, skall fällas till böter hvarje gång stämning derför utfärdats och delgifvits samt han varder till öfverträdelsen lagligen förvunnen. Ordet "*åtalas*" tror jag till och med vara rigtigare än det i bränvinsförfattningen begagnade uttrycket "stämning utfärdas", ty lagen känner i allmänhet icke till uttrycket "stämning" i fråga om brottmål. Då det emellertid visat sig, att en annan tillämpning gjort sig gällande och det är af synnerlig vigt, att detta icke får fortgå, är jag för min del särdeles benägen att, på sätt ock Utskottet hemstält, instämma uti Första Kammarens beslut angående en förändring i denna del af författningen. Jag tror tillika det skulle vara särdeles lämpligt, om denna Kammare, för att nå målet redan vid innevarande Riksdag, jemväl i öfriga afseenden bifölle den af Första Kammaren föreslagna hemställan till Kongl. Maj:t. Denna hemställan afser först och främst, att de bötesbelopp, som nu för oloflig utskänkning af öl och vin kunna ådömas till belopp från 5 kronor till högst 20 kronor, måtte förhöjas till närmare likhet med

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin. Detta har från Utskottets sida blifvit afstyrkt, enär Utskottet befarar, att ansvarsbestämmelserna blefve alltför stränga för förseelser af ifrågavarande beskaffenhet, om de skulle sättas lika med dem i bränvinsförsäljningsförfattningen. Jag kan för min del icke finna, att dessa farhågor äro befogade, då det ju endast är ifrågasatt att bringa ansvarsbestämmelserna i *närmare öfverensstämmelse* men ej till fullständig likhet med dem i bränvinsförordningen. I alla händelser lär det bero på Kongl. Maj:t att tillse, det icke högre ansvar bestämmes, än som kan vara skäligt, och att det nuvarande bötesbeloppet, är alltför ringa för att afhålla från en ofta så vinstgifvande rörelse som vinutskänkning, torde ej kunna förnekas.

I öfrigt har Första Kammaren tillstyrkt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle ega att förbjuda landthandel med vin eller maltdrycker, om vid sådan handel det visade sig att oloflig utskänkning främjades eller oordningar eljest dertill föranledde. Med anledning häraf yttrar Utskottet, att "då *13 § i* författningen rörande dessa frågor lemnar myndigheterna tillräcklig befogenhet att indraga utskänkningsrätten, i händelse oordningar dertill föranleda, anser Utskottet just af denna orsak, att vidare lagbestämmelser härom icke äro erforderliga. Detta Utskottets yttrande måtte emellertid grunda sig på ett missförstånd. Ty uti den åberopade 13 §, hvilken handlar om *ölutskänkning*, stadgas *ej allenast* i 1 mom, att magistrat i stad och kommunalnämnd å landet ega att, när oordningar å ölkrogar förekomma, inställa utskänkningen derstädes, men att beslutet derom skall underställas Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning *utan äfven* i 2:a mom. att sådant förbud också må omedelbarligen meddelas *af Konungens Befallningshafvande*, sedan rörelsens innehafvare, äfvensom magistrat eller kommunalnämnd blifvit hörda. Uti *14 §*, som handlar om *landthandel*, finnes väl ett mot 1 mom. af 13:de paragrafen svarande stadgande intaget, eller att kommunalnämnden eger förbjuda fortsatt försäljning, derest oordningar inträffa, äfvensom att beslutet derom skall underställas Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Men i 14 § förekommer *icke* hvad 13 § innehåller derom, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger att efter kommunalnämndens hörande omedelbarligen inställa försäljningen, och just då man anser att den 13 paragrafen är rigtig, ser jag icke någon anledning att sätta sig emot att ett motsvarande stadgande äfven införes i den 14 paragrafen. Man har deremot invändt att Första Kammaren i sin hemställan icke bestämdt uttryckt att de kommunala myndigheterna borde höras innan Konungens Befallningshafvande fattade sitt beslut om rörelsens indragande. Men om äfven denna Kammare bifaller Första Kammarens beslut, så blifver det ju i alla fall Kongl. Maj:t som skall låta redigera sjelfva författningen, och då jag tager för gifvet att i fråga om 14 § kommer att stadgas alldeles detsamma som nu står i 13 §, eller att "sådant beslut, som nu är omnämndt, ej må omedelbarligen meddelas af Wår befallningshafvande, innan rörelsens innehafvare, äfvensom kommunalnämnd blifvit hörda;" så kan jag icke föreställa mig, att i nämnde hänseenda kan ligga någon fara.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Då jag således, i likhet med denna Kammares Utskott, anser det vara af vigt att stadgande ju förr desto hellre måtte meddelas, som hindrar den af mig förut omförmälda, med författningens mening icke öfverensstämmande tolkning, enligt hvilken man kan få hålla på med dylika förseelser under långa tider emot böter af endast 20 kronor. Då derjemte detta bötesbelopp, i förhållande till den vinst, som af den olofliga rörelsen kan hemtas, synes väl lågt, och då Första Kammarens hemställan om ändring i 14 § äfven synes mig förtjent af uppmärksamhet, anser jag mig kunna instämma med dem, som hemstält om bifall till hvad Första Kammaren i förevarande hänseende beslutat, hvilket, enligt min tanke är det enda möjliga sättet att redan vid denna Riksdag få frågan löst.

Her Löwenhielm: För min del instämmer jag i det beslut, som Första Kammaren i förevarande hänseende fattat.

Jag vill icke nu upptaga Kammarens tid med att söka anföra några skäl för de föreslagna förändringarnes införande, ty de hafva redan förut af Herr Berg blifvit mera fullständigt framstälda än hvad jag skulle kunnat göra.

Jag vill endast för Kammaren omnämna, för att visa det verkliga behofvet af skärpta ansvarsbestämmelser i afseende å försäljningen af öl och vin, att i ett af häraden i den domsaga, som är mig anförtrodd, finnas två personer, som under de sista åren blifvit reguliert till hvarje ting instämda och bötfälda för oloflig vinförsäljning.

De hafva likväl fortsatt med vinförsäljningen och jag förmodar att de nog komma att göra det allt framgent ända till dess högre ansvarsbestämmelser införas.

Det var endast detta jag velat omnämna.

Herr Hæggström: Jag lofvar att icke länge upptaga Kammarens tid. Jag begärde ordet med anledning af det yttrande, som afgafs af en ledamot i Utskottet, då han redogjorde för sin ståndpunkt i frågan och de skäl, som föranledt honom att icke vilja biträda Första Kammarens beslut. De anmärkningar, som blifvit gjorda mot första delen af Utskottets förslag hafva dock blifvit på ett så fullständigt sätt besvarade af Herr Berg, att jag icke behöfver upptaga tiden med att tala derom.

Hvad deremot beträffar den delen af förslaget att åt Konungens Befallningshafvande skulle lemnas rätt att förbjuda en person att försälja vin och maltdrycker till förtäring på stället, så förebar nämnde utskottsledamot såsom skäl för sin åsigt, att Konungens Befallningshafvande, som icke hade sitt säte inom den kommun, der handeln egde rum, icke kunde hafva så väl reda på förhållandena som kommunalnämnden derstädes. Jag ber att häremot få erinra att åtminstone inom våra kommuner i Norrland, finnas både en länsman och äfven fjerdingsmän; desse höra under Konungens Befallningshafvande och böra väl kunna på nära håll öfvervaka huru en sådan försäljning utöfvas, enär de äro boende inom kommunen. Derjemte vill jag, beträffande kommunalnämnden säga, att i Norrland, åtminstone inom den

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

ort jag känner till, skulle det icke vara något älsklingsgöromål för kommunalnämnden att uppträda såsom åklagare, utan anser man der att det vore bäst att lemna detta åt Konungens Befallningshafvande och dem, som derunder lyda. Dessutom är det tydligt — att då kommunalnämnden lemnat tillstånd åt en person att utöfva sådan handel, så drager den sig för att attackera en sådan person, emedan den derigenom nödgas visa att den tagit miste i afseende på personens beskaffenhet, då den lemnat honom det förtroende att utöfva sådan handel och ett sådant erkännande kan icke vara angenämt för kommunalnämnden.

Således torde det icke finnas något skäl att motsätta sig detta förslag, emedan, såsom Herr Berg påpekat, det endast är fråga om att besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t och de närmare stadgandena således komma att af Kongl. Maj:t bestämmas.

Jag instämmer i Herr Bergs yrkande.

Herr Brodén: Sedan så många talare förut uppträdt mot Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag i den del detta förslag skiljer sig från Första Kammarens beslut, kunde det tyckas öfverflödigt att någon mer uppträder till försvar för det beslut, som af Första Kammaren blifvit fattadt. Jag vill också icke vara mångordig, men då åtskilliga andra, säkerligen mindre vigtiga frågor såväl under denna Riksdag som tvifvelsutan äfven under föregående, mycket längre in på aftonen tagit Kammarens tid och uppmärksamhet i anspråk, torde det vara mig tillåtet att till hvad som andra anfört tillägga ännu ett par ord.

Hvad först och främst beträffar tillvaron af den nöd, det elände och det förderf, som framkallat motionärernes framställningar i denna fråga, så lärer väl detta onda vara så bekräftadt, att något tvifvel om dess verklighet icke torde kunna finnas. Att det onda, som härleder sig från den missbrukade vin- och ölförsäljningen, icke blott finnes till, utan äfven på ganska många orter stegrats till en fruktansvärd och för folkets ekonomiska och moraliska bestånd mycket farlig höjd, är äfvenledes allmänt kändt och erkändt, och säkert kunna många af Kammarens ledamöter, efter hvad de i detta hänseende med egna ögon sett, intyga att de skildringar, som tid efter annan i allmänt tryck varit synliga, icke innebära någon öfverdrift.

Hvad nu beträffar medlen till detta ondas hämmande, så har Första Kammaren föreslagit 3 sådana, af hvilka Andra Kammaren antagit ett och förkastat de båda öfriga.

För min del kan jag icke inse, hvarför icke öfverträdelse af lagen beträffande utskänkning af öl och vin skulle anses lika brottslig och böra beläggas med samma straff som olofflig bränvinsförsäljning, ty ser jag saken ur moralisk synpunkt, är det precis samma samvetslöshet som gör sig gällande i båda fallen, och ser jag den ur sanitär, så erkännes allmänt att det förderf är större som härleder sig från förtäringen af det fluidum, som i vissa försäljningsställen går och gäller under namn af vin, än det, som åstadkommes genom bränvinsförtärandet.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Hvad vidare beträffar att öfverlemna kontrollen häröfver ensamt åt kommunen, så tror jag detta icke vore lämpligt, ty nog känner en och hvar bland oss till, huru otroligt långt kommunerna, utan att man derför kan beskylla dem för oredlighet eller egennytta, kunna gå i öfverseende med sådant, som af dem en gång blifvit bifallet och gilladt.

Kommunen vill nemligen icke, såsom en talare nyss förut antydt, gifva dementi åt sig sjelf, utan hvad som en gång med dess bifall blifvit till, vill den gerna låta vara allt framgent. Och här, om någonsin, gälla för öfrigt vänskaps- slägtskaps- och grannskapsförhållanden, hvilka göra att menigheten icke kommer sig för att rätt använda den makt som enligt kommunallagarne är lagd i dess händer. Man ser och jemrar sig öfver det förderf och det elände, som det missbrukade öl- och vinkrögeriet medför, man beklagar sig deröfver för hvarandra och för främlingar, men hvad beträffar att vidtaga några åtgärder för att afhjelpa det onda, så uppskjuter man dermed i det längsta och ser helst att hjelpen kommer från ett annat håll. Långt ifrån således att kommunerna borde — såsom en föregående talare antydt — anse sig inskränkta i sina rättigheter, om en sådan lag stiftades, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande egde att omedelbart använda sin makt till ifrågavarande missbruks hämmande, tror jag att kommunerna skulle vara tacksamma derför.

Detta kan nu vara nog, ja kanske mer än nog yttradt i ämnet, och jag inskränker mig derföre till att yrka bifall till Första Kammarens beslut.

Herr Jöns Pehrsson: Det kan måhända anses öfverdådigt af mig att beträda en plats, då en så helig man nyss stått före mig, men jag anser det dock vara min rättighet att göra det och anser jag mig hafva skäl att icke underlåta att i frågan yttra mig.

Hvad sjelfva saken beträffar, så får jag säga att jag kan vara belåten med huru Kammaren i detta fal vill besluta, men jag skulle dock gerna se att Kammaren icke ginge längre än Kammarens fjerde Tillfälliga Utskott föreslagit,emedan jag tror att kanske något annat ej är behöfligt eller han hjelpa saken. Vid ett föregående tillfälle har man velat påstå att vårt svenska folk icke står under förmynderskap af de der 24 landshöfdingarne, och man ville påstå att den som sade detta icke talade sanning, men jag vill påstå, att, om Första Kammarens beslut blifver af denna Kammare godkändt, så kan väl ingen vilja bestrida att vi komma under sådant förmynderskap.

För mig personligen är detta likgiltigt, men såsom landthandlande kan jag hafva rättighet och skydighet att uppträda här och säga, att på lång tid har inom min hemort icke landthandlande funnits, som handlat med vin till förtäring på stället. Den uppgiften låter otrolig, det medger jag, men om Herrarne icke vilja tro den, är den dock sann. Jag skall härefter vända mig mot Herr Grefve Sparre, som ville påstå, att alla landshöfdingar i hela landet äro så fullkomligt opartiske. Detta betviflas icke; men jag vill nämna ett förhållande som kan ega rum.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Vi veta att Konungens Befallningshafvande har en viss makt att godkänna arrendeupplåtelser af staten tillhöriga hemman. I detta fall äro landshöfdingarne nästan enväldige, ty de lemna icke ens besvärshänvisning, så att man någonstädes kan få klaga öfver deras maktfullkomlighet. När förhållandet är sådant i de ärenden, der Konungens Befallningshafvande nu har beslutanderätt, så kan man tänka sig huru det skulle blifva, om Konungens Befallningshafvande skulle ega rätt att när som helst stänga handelsboden för en fattig syndare, som kanske deraf har sin enda utkomst. Jag kan icke tro att Kammaren kan vara så enfaldig att vilja sätta hela svenska folket under förmynderskap af dessa 24 landshöfdingarne; åtminstone är det något, som jag icke vill vara med om.

Jag är gerna med om att bifalla Utskottets förslag, och jag kan icke nog beklaga, att våra lagskrifvare, som skola redigera lagar och författningar, icke skola kunna skrifva tillräckligt tydligt, så att hvar och en kan förstå, att man skall dömas särkildt för hvarje gång man blir stämd. Detta synes mig vittna om alltför liten sakkunskap hos dem som skrifva våra lagar. Om man stannar vid hvad Tillfälliga Utskottet hemstält, tror jag att det blir ett klokt beslut, ty hjelper icke det att kommunalnämnden har rätt att ingripa, så icke hjelper det att Konungens Befallningshafvande får en sådan rätt, såsom Första Kammaren beslutat. I den landsort jag tillhör äro vi nog lyckliga att hafva lagliga försäljningsställen, och om det vore så väl ordnadt öfver allt, tror jag man skulle slippa höra de högljudda klagomål, som nu från ett och annat håll förspörjas.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Aron Jönsson: Det är verkligen ledsamt att det skall finnas sådana oredliga menniskor, som så illa sköta handeln med vin; detta beklagar jag upprigtigt, och skulle gerna önska att Riksdagen kunde göra något till straff för dessa dåliga menniskor, dessa vinhandlare, som gång efter annan göra sig skyldiga till lagöfverträdelser. Derföre skulle jag också vilja bifalla Utskottets förslag i det afseendet att för hvarje gång en utskänkare af vin stämmes skall han ock ådömas särskildt straff. Men längre vill jag icke gå. Vi skola nemligen besinna, mina herrar, nemligen att det är icke endast i fråga om vin vi nu skola lagstifta, utan frågan gäller *vin och maltdrycker;* och jag ber att särskildt få fästa er uppmärksamhet på ordet *maltdrycker.* Det innefattar nemligen så mycket, att, om jag lemnar en arbetare, som jag har i mitt bröd ett stop dricka och jag sedan får denne arbetare till ovän, så kan jag, om jag har att göra med en kitslig länsman, blifva stämd för det. Hade motionärernes förslag afsett endast handeln med vin, så hade det varit helt annat, men så fort det berör äfven maltdrycker kan jag icke instämma med dem, ty vi böra veta hvart konseqvensen kan leda. Man säger att något sådant som jag nyss nämnde icke kan existera. Då skall jag be att anföra ett exempel. Som herrarne torde erinra sig, så inträffade för ett par år sedan att en viss person, — jag säger icke hans namn, herrarne veta nog alla hvem jag menar — sökte kringgå lagen om bränvinsförsäljning genom att för-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

sälja spirituösa drycker efter reqvisition, och att med anledning deraf motion här väcktes om och Bevillnings-Utskottet framlade ett af Kamrarne sedermera godkändt förslag till stadgande så lydande: "Ej må någon tillhandagå allmänheten med anskaffande af bränvin i mindre belopp än han sjelf eger försälja." Hur tillämpas nu detta? Jo icke långt från min hemort bor en person, som då han en gång reste in till närmaste stad åtog sig att köpa ett stop bränvin åt hvardera af två sina grannar. Han köpte det i staden, tog det med sig hem och lemnade ut det åt dem som bestält det; och sedan blef han stämd och fick plikta för det, och detta just på grund af detta nya stadgande. Nu föreslår emellertid Utskottet att i denna författning skall inryckas 49 § i bränvinsförsäljningslagen. Men hvad stadgar denna 49 §; jo i slutet af den säges: "dock må fängelsestraffet icke öfverstiga ett år." Vill man nu verkligen att en person, endast derför att han kanske åt en sin arbetare några gånger lemnat ut ett stop dricka, skall kunna dömas till fängelse. Man kan väl säga kanske att icke allt som säges i 49 § skall äfven tillämpas ifråga om maltdrycker, men Utskottet säger emellertid att 49 paragrafen bör inryckas. Om man hade föreslagit att straffet skulle skärpas genom högre bötesbelopp, skulle jag kunnat godkänna det, men att hela paragrafen inryckes, ett sådant förslag kan jag för min del icke antaga. Jag beklagar, att jag icke kan gilla hvarken Första Kammarens eller Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag i denna fråga; och jag skulle helst yrka mot afslag, men det lär väl icke vara värdt, eftersom det nu fins så många nyktershetsvänner i Kammaren, fast nog vilja de väl ändå både köpa och dricka dricka.

Jag har icke något bestämdt yrkande att framställa; men nog anser jag det vara väl strängt att man skall kunna ådömas fängelsestraff för att man lemnar ut ett stop dricka.

Herr Treffenberg: Den siste talaren slutade med den förklaringen, att kan icke var nöjd med hvarken Första eller Andra Kammarens Utskotts beslut i denna fråga, och jag är det icke heller. I detta fall äro vi således fullt ense, likväl till följd af olika skäl. Den senaste talaren ansåg, att den nuvarande lagstiftningen i detta ämne var tillfyllestgörande, under det att jag deremot anser densamma i högsta måtto otillfredsställande och tillika tror, att det beslut, till hvilket Första likasom äfven denna Kammares Tillfälliga Utskott kommit, ingalunda kan vara egnadt att afhjelpa de stora bristfälligheter, som för närvarande äro inom denna gren af lagstiftningen rådande. Men då vi veta, att det bästa är fiende till det goda, så och med afseende derå, att genom ett försök att få frågan återremitterad ingenting kan vinnas, men allt förloras, är jag böjd att åtminstone för tillfället förena mig med dem, som yrkat bifall till Första Kammarens Utskottsbetänkande, hvilket jag hört blifvit af Första Kammaren bifallet.

Om Herrarne hafva till hands denna Kammares fjerde Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8, så låtom oss gemensamt granska motiven för den tillstyrkan, Utskottet i sitt förevarande utlåtande gjort. Jag skall

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

anhålla, att här få följa dessa motiv punkt för punkt för att se till, huruvida denna motivering verkligen rättfärdigar det slut, hvartill Utskottet kommit. Utskottet börjar: "Vid behandlingen inom Utskottet af dessa motioner" — nemligen Herrar Engmans och Magnussons — "har Utskottet dels erfarit, att en med syftet i Herr Engmans motion likartad fråga varit vid sistförflutna Riksdag föremål för Riksdagens behandling, men att Riksdagen då utan diskussion bifallit Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts tillstyrkta afslag å denna fråga." Utskottet säger således, att i fjor väcktes en motion ungefär i samma syfte, som de nu föreliggande motionernas men att denna Kammare då utan diskussion afslagit densamma. Detta skäl att, då denna Kammare i fjor icke biföll motionen, det icke heller skulle vara troligt, att den i år skulle göra det, är väl endast ett slags skenskäl — jag vill icke begagna ett så strängt uttryck som svepskäl. Men man bör härvid ihågkomma, att den författning, i hvilken en förändring genom denna motion afsågs, utkom på hösten 1874, hvarföre denna Kammare i fjor, då fråga väcktes om förändring i denna förordning, med allt skäl kunde förklara, att frågan härom var för tidigt väckt, emedan man då ännu icke hade någon erfarenhet af den nya författningens förmåga att verka. Det första skälet är således af ingen betydelse. Sedermera heter det i Utskottets motivering att "Utskottet dels ock kommit vill den öfvertygelse, att, om ofvan åberopade Kongl. förordning behörigen och noggrant tillämpades, den *till största delen* komme att motsvara det med densamma åsyftade ändamålet." Detta är visserligen en ganska intressant underrättelse, men onekligen försvagas intrycket deraf, när man finner, att Utskottet i den följande punkten förklarar: "att likväl denna förordning icke ännu varit så länge i verksamhet, att någon bestämd åsigt om dess otillräcklighet kunnat stadgas." Således oaktadt Utskottet förklarar, att någon bestämd åsigt om författningens otillräcklighet ännu icke kunnat stadgas, yttrar icke desto mindre Utskottet i samma andetag, att Utskottet kommit till den öfvertygelsen att, om samma författning noggrant tillämpas, den likväl är af beskaffenhet att till största delen kunna motsvara sitt ändamål!

Slutligen förekommer den förklaringen, att Utskottet tror sig veta "att der vederbörande myndigheter begagnat sig af den makt och de rättigheter, förordningen gifver vid handen, lagen varit verkande till förbättring;" hvarföre Utskottet icke finner skäl att i densamma tillstyrka någon förändring. Detta är sjelfva hufvudklämmen eller deri ligger sjelfva pondus af Utskottets hela argumentering, då det säger att, om man begagnar sig af den lag, som finnes, behöfves ingen ny lag, utan allt är godt och väl beställt. Ja, jag vill icke bestrida möjligheten af att inom vissa orter denna förordning kunnat visa sig tillfyllestgörande, men emedan jag under den tid, jag vistats i Norrland, trott mig finna, att författningen der icke var tillräckligt verksam, blef det mig angeläget att erhålla full visshet härutinnan, till följd hvaraf länsstyrelsen i Wester-Norrlands län i början af detta år utfärdade en kungörelse, deruti länsstyrelsen lemnade samtlige kommuner i länet tillfälle att i detta hänseende afgifva ett vittnesbörd af den beskaffenhet, att Riksdagen icke skulle kunna jäfva detsamma. Jag hade nem-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

ligen under föregående Riksdagar vid ett och annat tillfälle erfarit, att man försökt förringa betydelsen af de petitioner i ämnet, som till regeringen inkommit från olika landsändar och hvilka dock uppgått till ett antal af icke mindre än ett hundra och något derutöfver. Jag hade, säger jag, kommit till den erfarenheten, att man här vid Riksdagarne sökt förringa betydelsen af dessa opinionsyttringar, under förmenande, att det icke vore någon konst för prester och läsare — såsom det hette — att ställa så till att dessa kommunernas yttranden blefvo affattade i öfverensstämmelse med de personers åsigter, som togo iniativ i frågan. Jag ämnade försöka att väpna mig mot sådana invändningar genom att låta folket sjelft tala öppet och utan påtryckning, så att åtminstone ingen skulle kunna säga, att äfven detta varit tillställningar och konster. I kungörelsen infordrade således länsstyrelsen samtlige kommuners inom länet yttrande dels rörande en fråga, som nu icke utgör föremål för behandling, nemligen huruvida det nya stadgandet angående mindre partihandel med bränvin visat sig verka till hämmande af förbrukningen och missbruket utaf rusdrycker, och dels huruvida nu gällande stadganden rörande landthandlares rätt att handla med vin och maltdrycker visat sig leda till missbruk och oordningar. Äfvenledes infordrade länsstyrelsen i dessa afseenden yttranden från länets samtliga kronofogdar, länsmän och pastorer; och ehuru ännu icke alla afgifvit dylika yttranden hafva dock de flesta redan inkommit med utlåtanden, hvilka nästan enhälligt sammanstämma deri, att landthandlarnes rätt att handla med vin, har visat sig verka lika skadligt som lönnkrögeriet och i högsta måtto befordra fyllerilasten. Orsaken härtill består helt enkelt deri, att dessa viner tillverkas på ett sätt som gör att de berusa lika mycket som egentliga spritdrycker. Också hafva nästan utan undantag alla vederbörande, ja till och med de få kommuner, hvilka förklarat sig icke hafva rönt någon egentlig olägenhet af nuvarande lagstiftning, uttryckt såsom ett önskningsmål att landthandlarnes rätt att tillhandahålla allmänheten vin måtte upphöra. I detta hänseende hafva, som sagdt, såvidt hittills inkomna yttranden från länets kommuner och myndigheter gifva vid handen, nästan alla enhälligt uttalat samma åsigt.

Nu frågas: hvilken betydelse bör väl tillmätas Utskottets yttrande gent emot detta stora handgripliga vittnesbörd, som afgifvits af hela befolkningen och af myndigheterna inom ett län? man må väl fråga om det icke kan vara skäl att gå befolkningens i de norra orterna uttalade önskningar så mycket till mötes, att man åtminstone bifaller det af Första Kammaren i frågan redan fattade beslut.

Herr Jöns Pehrsson yttrade att nere i Småland några missbruk i förevarande hänseende icke lära ega rum och stödde derpå sitt antagande, att förhållandet skulle vara enahanda äfven på andra orter. Men, på dessa orter, der dylika missbruk *icke* ega rum, der är ju icke heller någon olägenhet förenad med den i fråga satta inskränkningen, utan det är endast i de orter, der missbruk ega rum, och der man följaktligen måste lemna en vidsträcktare makt åt de publika myn-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

digheterna att hämmande gripa in, det är endast på dessa orter inskränkningen kommer att verka och verka nyttigt.

Vi hafva vidare hört Herr Ivar Månsson för några dagar sedan förklara, att restriktiva lagstiftningsåtgärder på detta område skulle innefatta ett "misstroende" mot kommunen. Ja, det är sant, och jag får för min del öppet förklara, att jag hyser ett sådant misstroende på fullgoda skäl. Bland andra skäl vill jag nu erinra Herr Ivar Månsson endast om det, att, för utöfvandet af en helsosam tuktan mot allt hvad som undergräfver den sedliga ordningen inom kommunen, det fordras ett visst mått af sedligt mod att gripa in, såvida icke, herr Ivar Månsson måhända finner det bättre att låta oskicket frodas, hellre än att underkasta sig allt det besvär och alla de obehag, som med dess hämmande än förenad. Det finnes något i menniskans natur, som heter menniskofruktan, och jag tror att denna fruktan finnes i mycket högre grad hos kommunerna och deras delegerade än hos de publika myndigheterna, hvilka handla under embetsmannaansvar. Deri, mine herar, ligger hemligheten af frågan, och då Utskottet här förklarar att genom den makt, som vore kommunerna gifven, allt skulle vara välbeställdt, så tillåter jag mig tvärtom påstå, att det finnes icke något kraftigare argument mot Utskottet, än just den omständigheten att lagen icke blifvit tillämpad, ty detta bevisar att lagen är felaktig och att i densamma finnes någonting opraktiskt, hvilket jag nu sökt ådagalägga ur rent psykologiska grunder.

Kammaren har måhända tid efter annan sett och hört att i våra tidningar blifvit införda notiser derom att kommunalnämnderna på åtskilliga orter förbjudit alla landthandlare att handla med vin och maltdrycker, samt att dylika förbud skulle hafva blifvit af vederbörande länsstyrelser fastställda. Jag vill visst icke tillåta mig att uttala något klander mot dessa kommunalnämnder och länsstyrelser för ett sådant förfarande, men, såsom författningen nu är redigerad, påstår jag, att såvida icke *enhvar* landthandlare inom dessa kommuner, i hvilka vinhandel är förbjuden, gjort sig skyldig till öfverträdelse af författningen, så hafva icke blott dessa kommunalnämnder, utan äfven länsstyrelsen öfverskridit sin befogenhet samt gjort sig skyldige till våld och godtycke, hvilket är det värsta utaf allt. Författningen har följande lydelse: "Finnes landthandlande, som till afhemtning håller vin eller maltdrycker till salu, utöfva dylik försäljning *på sådant sätt*, att derigenom oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden" etc. Det vill säga, om det är uppenbart att landthandlanden förfarit "på sådant sätt", att han t. ex. antingen tillåtit afhemtning af vin eller maltdrycker i större eller mindre qvantiteter, oaktadt han haft kännedom om att i närheten af försäljningsstället bedrefves oloflig utskänkning med dessa varor, eller om han till redan öfverlastade eller minderåriga personer försålt ifrågavarande drycker o. s. v., så kan kommunalnämnden lagligen förbjuda rörelsens fortsättande. Men om landthandlanden icke förfarit på nyssnämnda eller annat olagligt sätt, så kan hvarken kommunalnämnden meddela förbud eller länsstyrelsen, såvida den vill hålla sig till lag och författningar, fastställa förbud mot fortsatt försäljning af vin eller

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

maltdrycker. Meningen med den af Första Kammarens Första Tillfälliga Utskott tillstyrkta lagbestämmelsen är nu den, att, äfven om landthandlanden icke kan öfverbevisas om att hafva på olagligt sätt bedrifvit rörelsen, Konungens befallningshafvande ändock skall vara berättigad att för viss tid eller för alltid förbjuda vidare försäljning af ifrågavarande drycker, om blott det visar sig att oloflig utskänkning genom försäljningen främjas eller oordningar eljest deraf uppkomma.

Jag vill såsom ett bevis på nödvändigheten af denna lagförändring omtala en händelse, hvilken icke bör emottagas med löje, utan med allvarliga känslor. Det torde vara herrarne bekant, att i början af förra sommaren uppstodo arbetareoroligheter på åtskilliga ställen i Norrland. Dessa oroligheter spridde sig äfven till några bland de efter Ångermanelfven anlagda sågverken. Jag hade nyss kommit hem från sistlidne riksdag, då jag fick underrättelse om att arbetsinställelse egt rum vid ett af dessa sågverk, hvarföre jag på sågverksegarnes begäran begaf mig till stället. Med goda ord lyckades jag lugna arbetarne, men då denna tilldragelse var af en ovanlig beskaffenhet — ty jag måste till befolkningens heder säga, att densamma i allmänhet är laglydig, så att i mannaminne aldrig den väpnade makten behöft ingripa för att uppehålla ordningen inom provinsen, oaktadt betydande massor af löst folk vissa tider om året inströmma dit från andra provinser och från främmande land — så var jag angelägen att göra mig närmare underrättad om den egentliga orsaken till oroligheterna och erfor då, att en nedsättning i arbetslönerna, betingad af de dåliga konjunkturerna, visserligen nyligen skett, men att den *hufvudsakliga* anledningen till upphetsningen borde sökas i den omständigheten att en på omkring $^1/_8$ mils afstånd från sågverket boende landthandlande ständigt försåg arbetarne med vin. Åtföljd af länsmännen begaf jag mig derföre till försäljningsstället, hvarest jag ock påträffade landthandlanden, som var en yngre man. Han erkände att arbetarne plägade köpa vin hos honom. Jag kunde intet vidare åtgöra, än att jag köpte en butelj af den varan, på det att jag måtte göra mig förvissad om dess beskaffenhet, eller om vinet befans vara tillblandadt med sprit, ty, oaktadt det var upplyst att ifrågavarande försäljningsställe var den egentliga källan till oordningarne, hade jag, i min egenskap af Konungens Befallningshafvande, icke makt att på stället tilltäppa denna källa. Är det reson, mine herrar, att den offentliga myndigheten skall, för att uppehålla ordning och skick, nödgas vända sig till den kommunala myndigheten? Är det icke mycket bättre om den publika myndigheten får i tid gripa in för att *förekomma* oordningar, än att först, sedan det är för sent, vidtaga dessa vidriga, strängare åtgärder, som för ordningens vidmagthållande i lag och författningar äro Konungens Befallningshafvande ålagda.

Af allt detta framgår min åsigt att hvad som af denna Kammares Tillfälliga Utskott nu föreslås är för ändamålets vinnande för *litet* och icke för mycket; ty regeln bör vara den, att rättighet för landthandlande att handla med vin icke medgifves, utan att dylik rättighet endast undantagsvis tillåtes, d. v. s. sedan vederbörande kommu-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

nalmyndigheter vitsordat att den person, som önskar idka denna försäljning, är så qvalificerad, att rättigheten kan honom utan fara anförtros.

Jag skall nu icke vidare upptaga Kammarens tid. Det har helt enkelt varit min skyldighet att för Kammaren framlägga en sann och verklig bild af förhållandena i det län, som blifvit mig anförtrodt, och jag öfverlemnar nu till Kammaren ansvaret derför, om man fortfarande skall förgäfves försöka att med den nuvarande bristfälliga lagstiftningen uppehålla ordningen, men jag får på samma gång förklara, att, i händelse Kammaren icke kommer att biträda Första Kammarens beslut i frågan, hvilket jag anser vara det enda praktiskt möjliga för stunden, jag nog skall låta höra af mig vidare till nästa riksdag.

Herr Olof Östling: Då äfven jag tillhör det Utskott, som haft dessa motioner till behandling, torde det tillåtas mig att om desamma gifva min åsigt till känna. Ehuru jag icke reserverat mig mot Utskottets utlåtande, kan jag dock icke dela dess åsigter eller gilla det slut hvartill Utskottet kommit. Min lifligaste önskan är nemligen den, att Första Kammarens beslut i frågan måtte här godkännas, och det är derföre jag med stor tillfredsställelse åhört diskussionen i frågan, enär de fleste talarne yrkat bifall till Första Kammarens beslut och endast några få, som dertill måste haft särskilda intressen, understödt Utskottets förslag. Jag skulle anse det mycket sorgligt, om ej Kammaren nu instämde med Första Kammaren i dess redan fattade beslut, emedan i sådant fall frågan skulle komma att förfalla. Jag önskar således lifligt, att Kammaren måtte fatta beslut i frågan i öfverensstämmelse med det af Första Kammaren fattade.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Jag skall icke taga Kammarens tålamod i anlitande, utan blott förena mig med dem, som yrkat afslag å Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande och bifall till Första Kammarens beslut.

Herr Ivar Månsson: Jag skulle visserligen icke nu satt Kammarens tålamod på prof genom att yttra mig vid detta tillfälle, helst jag kan vara i viss mån likgiltig för frågans utgång, men det klander Herr Treffenberg nyss uttalat mot Utskottets utlåtande, och synnerligen dess motivering, har varit af den beskaffenhet, att jag måste bedja att med några ord få bemöta detsamma.

Herr Treffenberg fann det särdeles besynnerligt, att Utskottet såsom skäl för att ej tillstyrka motionen anfört, att Kammaren i fjor icke biföll en likartad motion, då väl, efter hans tanke, det nu borde hunnit visa sig, om de då antagna bestämmelserna varit tillräckliga eller icke. För min del tror jag dock, det ingen skall våga påstå, att den då antagna lagen ännu så länge tillämpats, att man kan deraf döma om dess gagnelighet. Jag har i detta hänseende rådfrågat mig med flere sakkunnige personer inom Kammaren, deribland ock en landshöfding, som förut haft ordet i denna fråga, men dervid endast fått det svar, att *om* lagen tillämpades, de trodde, att den skulle verka gagnande. Jag tror således icke, att den nu gällande lagen

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

så länge tillämpats, att man kan veta, om den är för det åsyftade ändamålet tillräcklig eller ej.

Man har vidare sagt, att det icke skulle vara farligt att biträda Första Kammarens beslut, emedan, såsom en talare på stockholmsbänken yttrade, det i allt fall berodde på Kongl. Maj:t om han ansåge skäl att vidtaga någon åtgärd. Jag hemställer då: skall Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t framställa en begäran, som den icke önskar se uppfyld? Vi skrifva och skrifva till Kongl. Maj:t, och det skall icke förvåna mig, om Kongl. Maj:t till sist fattar missaktning till Riksdagens skrifvelser, synnerligast om vi förklara, att vi icke vilja, det Kongl. Maj:t vid våra deri uttalade önskningar skall fästa något afseende. Den af Första Kammaren beslutade skrifvelsen innehåller ju en begäran, att straffbestämmelserna för förseelser mot lagbuden skulle skärpas till större likhet med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin; men det skulle ej vara vår mening, att denna likhet blefve åvägabringad.

Detsamma är vidare förhållandet med afseende på den sista punkten.

Denne talare sade att det icke finnes i förordningen uttaladt, att de i 13 § föreskrifna bestämmelserna skulle gälla jemväl för landthandlande, som till afhemtning hålla vin- eller maltdrycker till salu. Mot en sådan uppfattning talar dock alldeles bestämdt 14 § i samma förordning, som lyder: "Finnes landthandlande, som till afhemtning håller vin- eller maltdrycker till salu, utöfva dylik försäljning på sådant sätt, att derigenom oloflig utskänkning främjas eller oordningar eljest föranledas, eger kommunalnämnden att förbjuda fortsatt försäljning af nämnda drycker, och gälle, i fråga om verkställighet och underställning af sådant beslut, hvad i § 13 mom. 1 är stadgadt."

En annan talare har här yttrat sig öfver den nöd och det elände, som skulle råda i landet, och det låter verkligen bekymmersamt, då man hör Herr Treffenberg. Jag har enskildt frågat denne talare, huruvida det i Skara och Westergötland verkligen tillämpats senaste lagbud, och han har då svarat, att den nya förordningen, efter dess trädande i kraft, der icke blifvit tillämpad. Det oaktadt uppträder han här och ordar om att de deri stadgade straffpåföljder icke vore tillräckligt stränga. Jag har likaledes enskildt frågat motionärerne, om denna förordning tillämpats i deras hembygder. Jag har frågat dem på heder och samvete, och de hafva då svarat nej.

Man har här påstått, att kommunerna frukta för att begagna sig af dem uti ifrågavarande förordning medgifna rätt mot landthandlanden och Herr Treffenberg har nyss i anledning häraf för oss framlagt en berättelse som — jag får säga det — var fasaväckande; men jag får också säga, att, vilja icke kommunerna sjelfva förhindra dessa landthandlandes olofliga försäljning, hjelpa sannerligen icke några lagbestämmelser, ty blifver försäljningen då på ett ställe undertryckt, uppstår den strax på ett annat. Enligt min öfvertygelse äro kommunerna sjelfva närmast till att efterse, det ordning och laglydnad herskar inom dem, och jag tror äfven, att de i det hänseendet göra hvad de kunna.

Herr Treffenberg sade, att den af honom förordade lagförändringen

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

icke alls skulle inverka på de orter, som ej hade behof af förändringen, och det kan visserligen vara sant; men man får likväl betänka, att, efter denna förändrings genomförande, fästningsstraff kunde blifva den laga påföljden för en äfven på dessa orter begången oloflig försäljning af ett glas öl. Han sade äfven, såsom jag nyss erinrade, att kommunalnämnden skulle frukta för att förbjuda landthandlande försälja öl och maltdrycker; men mig synes det i sanning vara besynnerligt, om en kommunalnämnd icke skulle hafva så mycket makt och anseende inom församlingen, att den utan fruktan kunde vidtaga en sådan åtgärd. Vore detta hans antagande rigtigt, skulle med de föreslagna nya lagbestämmelserna ovilkorligen smygkrogar med lätthet kunna existera; ty hafva kommunens delegerade nu icke mod att i visst fall förbjuda offentlig försäljning, lära de icke då få mod att beifra sådana lönförsäljningar.

Man har här erinrat, att de för öfverträdelser af ifrågavarande förordning nu stadgade böter, 5 till 20 kronor, icke skulle kunna afhålla någon från förbrytelser deremot; men jag ber härvid att få påpeka, att enligt 11 § 3 mom. dessa bötesbelopp kunna fördubblas. Kommer så dertill att, enligt den af Utskottet föreslagna förändring, en person, som upprepade gånger gör sig skyldig till här omhandlade öfverträdelser, skulle kunna fällas till ansvar för hvarje gång, han blifvit om förseelsen förvunnen, tror jag icke att någon med dessa straffpåföljder för ögonen länge skall fortsätta sin olofliga handel.

En talare på hallandsbänken, hvars åsigter jag för öfrigt delar, har yttrat betänkligheter mot Utskottets förslag derför, att, om 11 § 1 mom. af denna författning skulle förändras till enahanda ordalag, som förefinnas i 49 § af Kongl. förordningen angående försäljning af bränvin m. m., fängelsestraff skulle kunna ådömas för förbrytelser mot förstnämnda författning. Jag tror dock icke, att Utskottets skrifvelseförslag skall kunna tydas så, att en dylik förändring deri åsyftades. Enligt detta förslag skulle ju synbarligen med den föreslagna förändringen endast afses, att lagbrytaren kunde dömas till ansvar för hvarje gång stämning utfärdats och delgifvits samt han blifvit om förseelsen förvunnen.

På alla dessa skäl yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Danielsson: Jag hade icke tänkt att begära ordet, om icke det lifliga föredrag, en talare nyss hållit, föranledt mig dertill.

Jag har alltid hållit på, att man måste gå till väga med den största varsamhet, då det är fråga om att göra inskränkningar i kommunernas rätt att yttra sig i en sådan fråga, som den nu ifrågavarande. Denna gång ämnade jag dock icke hålla så strängt på denna åsigt, utan gifva efter och bifalla Utskottets förslag, men efter Herr Treffenbergs yttrande har jag ändrat åsigt; och jag inser nu, huru vågadt det skulle vara att inskränka kommunernas rätt och lägga den i landshöfdingens händer. Herr Treffenberg beklagade, att han icke egde makt att på stället förbjuda den omtalade landthandlanden att sälja öl och vin; men jag frågar, om det hade varit rim och reson i

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

ett sådant sätt att gå till väga. Jag anser det vara otroligt, att svenska folket vill på sådant sätt kasta sig i händerna på landshöfdingarnes godtycke, och jag tror, att det nu är med svenska folkets värdighet mest öfverensstämmande att afslå alltsammans, såväl motionärens som Utskottets förslag, hvarom jag således vågar att nu framställa yrkande.

Herr Jöns Pehrson: Denna sak tyckes blifva af större vigt, än man i början trodde den förtjena, och man bör icke, efter Herr Treffenbergs yttrande deri, släppa den så lätt, som man annars hade kunnat göra.

Den talare som sist hade ordet, erinrade om, hurusom Herr Treffenberg beklagat sig deröfver, att han icke genast på stället kunde stänga den stackars landthandlandens bod. Jag gratulerar svenska folket, om det låge i landshöfdingens magt att genast utan dom och ransakning, utan vittnens hörande på ed, besluta i en dylik fråga, huru han behagade, kanske utan att ens lemna den stackaren, som vore föremål för en sådan kraftyttring, besvärshänvisning för beslutets öfverklagande. Jag tror, att, om den ärade landshöfdingen ville begagna den der piskan, hvarom han här i fjor talade, på kronobetjeningen i sitt län, tillståndet der icke skulle vara sådant, som han nu beskrifver det.

Då man så här på aftonen får se en eller annan af Kammarens ledamöter uppträda i hvit halsduk och med stjernor på bröstet, är det vanligen ett bevis på, att de samma dag varit borta på en finare middag. Om detta nu slår in på Herr Treffenberg vet han bäst sjelf; jag vill icke fälla något omdöme derom, ehuru, som jag tror, det bär syn för sägen, men i hvilket fall som helst bör han icke alltför strängt bedöma menniskorna i Norrland, för det de vilja hafva sig ett glas öl; det öfverensstämmer icke väl med hvad som står i katekesen, i fall han läst den rigtigt.

Vi vilja hålla lagen, men vi vilja icke ställa oss under något slags förmynderskap. Jag skulle visserligen kunna instämma i Herr Danielssons yrkande på afslag å alltsammans, men jag vill dock, då jag vill hafva lika god ordning som andra, bifalla Utskottets förslag. Och om Herr Treffenberg nyttjar piskan på kronobetjeningen inom Vester-Norrlands län, tror jag icke, att några vidare klagomål derifrån skola förspörjas; det vill säga att nu gällande lagar efterlefvas och att de som öfverträda dem blifva af länsmannen efterhållna, ty svårt är väl ej få bevis på om någon låter det köpta drickas på stället

Herr Carl Aron Jönsson: Herr Treffenberg yttrade, att orsaken, hvarför representanterne från södra Sverige motsatte sig detta förslag, vore den, att ingen fara vore för handen. Ja, der är nemligen ingen fara å färde: men man vill också i södra Sverige hafva endast sådana lagar, som kunna efterlefvas både i södra och norra Sverige. Jag tror dessutom, att någon fara icke heller skulle vara i Norrland, om gällande författning efterlefdes lika väl der som i södra delen af landet. Vore förhållandena sådana, att man i afseende på försäljning af vin och

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker (Forts.)

öl kunde få en särskild författning för Norrland, så skulle jag med nöje lemna mitt bifall dertill.

Jag vill derjemte förklara, att, ehuru jag icke är någon landthandlande, jag dock vid detta tillfälle vill taga deras parti. Herr Treffenberg yttrade, att det vore en skam att de skulle få innehafva en sådan försäljningsrätt; men, mine Herrar, kastom icke för stor skugga på en så stor del af svenska folket, som landthandlandena utgöra, ty jag tror, att många af dem äro lika ärliga och hederliga som trots någon annan. Han beklagade också, att han, såsom landshöfding, icke fick genast stänga boden för den landthandlande, hvarom han talade, men han medgaf på samma gång, att vissa landthandlande undantagsvis borde ega rätt att sälja vin och öl, men de skulle dertill hafva tillstånd af kommunalstyrelsen. Jag undrar om icke den af Herr Treffenberg omnämnde landthandlanden, derest han icke af kommunalstyrelsen erhållit tillstånd att idka handel med öl och vin, skulle hafva kunnat åläggas af Konungens Befallningshafvande att upphöra med denna försäljning. För öfrigt anser jag, att en landthandlande kan, oaktadt han säljer öl och vin, vara lika ärlig och redlig som någon annan, ty den rättighet han har att sälja öl och vin, har han på grund af kommunalstyrelsens beslut. Att deremot utsträcka Konungens Befallningshafvandes myndighet i detta hänseende så långt som Herr Treffenberg syntes önska, anser jag ingalunda vara skäl, ty, mine herrar, vi hafva väl, såsom alla veta, en gång i vårt land haft en höfding med namnet Jösse Eriksson, men jag hoppas att någon hans like icke framdeles skall förordnas till höfding öfver någon del af landet. För min del skulle jag kunna biträda det nu föreliggande lagförslaget, derest detsamma icke hade innehållit annan straffpåföljd än böter för öfverträdelse af lagen. Men efter Herr Treffenbergs uppträdande i frågan, finner jag mig nödsakad att yrka afslag å såväl Första Kammarens beslut i ämnet som ock å Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts nu föredragna utlåtande.

Herr Brodén: Jag vet icke, om det är rätt öfverensstämmande med parlamentarisk takt, eller, för att tala om våra förhållanden, med riksdagstakt, att vid en offentlig diskussion anföra och åberopa ett i enskildt samtal af en motståndare gifvet meddelande, såsom en föregående talare nyss gjort. Sådant synes mig vara en temligen hög grad af osmak och otakt, hvilken icke minskas deraf, att den enskildt meddelade upplysningen begagnas till bestridande af hvad den, som meddelat henne, förut offentligen yttrat. Förhållandet var nemligen i korthet så, att antydde talare för en stund sedan frågade mig, om i min hembygd kommunalmyndigheterna användt den makt, som blifvit dem i 1874 års förordning medgifven. Härtill svarade jag, att, så vidt jag hade mig bekant, det tyvärr icke i min fäderneprovins fans något exempel på att kommunalmyndigheten inskridit för att stäfja vin- och ölförsäljningens missbruk. Nu har, såsom vi nyss hört, berörde talare deraf dragit den slutsats, att i min bygd icke skulle förefinnas något sådant missbruk och att hvad jag i mitt förra yttrande talat om osedlighet, förderf och nöd, såsom följd af den miss-

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

brukade öl- och vinförsäljningen, skulle vara ogrundadt. En sådan följddragning af mina ord innebär en uppenbar origtighet. Jag har icke yttrat mig så som om kommunalstyrelsen icke behöft inskrida i detta fall och kan ej heller medgifva, att nämnda styrelses overksamhet är ett bevis för att intet missbruk, intet elände är för handen. Jag vet tvärtom mycket väl att ett sådant behof i otaliga fall förefunnits inom de för mig bekanta orter, men dervid har tyvärr ständigt å kommunens sida i betänklig grad gjort sig gällande samma modlöshet, samma till öfverdrift gångna öfverseende som jag i mitt förra anförande lindrigt vidrörde, men som sedan af Herr Treffenberg, med afseende på de norrländska orterna, i skarpare och färgrikare drag blifvit skildradt.

Hvad ytterligare angår den fråga, huruvida kommunen i allmänhet under den tid som förgått efter 1874 års förordning begagnat sin rätt i detta fall, så har jag redan framhållit att så icke varit händelsen. Men af detta, mine herrar, synes en följd med temlig visshet framgå, nemligen att kommunen lika litet hädanefter som hittills kommer att begagna sin rätt att hindra mer berörda missbruk. Skall detta ske, behöfves dertill åtgärd af en högre myndighet, som handlar oberoende af de slägtskaps-, vänskaps- och andra konsiderationer, hvilka förlama kommunalstyrelsernas verksamhet.

Hvad i sammanhang härmed beträffar frågan om kommunens förmynderskap under landshöfdingeembetet, och om denna Kammares pligt att häfda den svenska odalmannens fri- och rättigheter, så kan jag försäkra att det icke finnes någon som håller på den svenske frie mannens lagliga sjelfbestämningsrätt i högre mått än jag. Men å andra sidan kan jag icke neka, att Kammaren skulle kompromettera sin takt, sin rättskänsla, sitt sunda omdöme, om den läte sig behaga sådana yttranden som de, hvilka af en viss talare för en stund sedan fäldes. Jag tror icke att det är på det sättet man skall visa sitt nit att upprätthålla den svenska odalmannaklassens heder och anseende, att man tillåter sig utom saken gående, mot person rigtade anspelningar och utfall. Sådant anstår icke verkligen frie män.

Jag vidblifver mitt yrkande om bifall till Första Kammarens beslut.

Herr Leijer: Vissa yttranden i afton hafva gifvit mig anledning förmoda, det inom Kammaren finnas ledamöter, hvilka tro att de principer, som finnas uttryckta i våra bränvinsförfattningar och i 1874 års förordning angående försäljning af vin och maltdrycker gå derpå ut att gifva kommunen rättighet att hallstämpla de personer, som framför andra böra hafva rätt att sälja dessa varor. Men enligt min åsigt är detta en origtig uppfattning, ty ur principerna i dessa författningar framgår tydligen den motsatta meningen, nemligen att kommunen har rätt att förhindra personer, hvilka för ändamålet äro mindre lämpliga, att befatta sig med dylik handel. Häri ligger en högst väsentlig skilnad mot den förstnämnda uppfattningen — det måste litet hvar erkänna.

Vidare fäster jag Kammarens uppmärksamhet på, att när de

principer, som ligga till grund för nu gällande bränvinsförordningar först antoges, man alldeles icke tänkte på något annat än hvad som då faktiskt förelåg och dessa principer blefvo derföre konseqvent genomförda, men i samma mån Riksdagen funnit, att man mer och mer sträfvat att kringgå lagstiftningen, har Riksdagen försökt hindra sådant genom nya stadganden. Men ju mera Riksdagen kringskurit de mångahanda sätten att undvika kollision med bränvinsförfattningarna, ju flera nya sätt i samma syfte hafva uppstått och man har så småningom öfvergått till att förfalska vin, d. v. s. under namn af vin och under skydd af vinförfattningen försälja färgadt bränvin. Vi hafva på sådant sätt numera kommit derhän, att, enligt min öfvertygelse, det icke bör dröja länge, innan äfven försäljningen af vin, åtminstone den, som sker af landthandlare, måste läggas under bränvinsförordningen, ty jag vågar påså att hos dessa handlande numera är sällsynt, att man får köpa vin, utan att det är betydligt tillsatt med bränvin. Det må tillåtas mig erinra derom, att absolut alkohol är *lika*, den må nu vara tillverkad af drufvor, socker, potatis, korn, hafre o. s. v., men så fort det icke är absolut alkohol, medför den alltid åtskilliga sämre tillsatser, hvilkas kemiska benämningar jag icke vid detta tillfälle vågar uppräkna, ty Kammaren skulle måhända blifva otålig. En sådan tillsats är — såsom hvar en vet — finkeloljan som finnes i potatisen. Om således dessa förfalskade viner bestå af sämre drufbränvin med finkelolja samt potatisbränvin, så är det visserligen en helt annan vara än äkta vin. Det är emellertid fullkomligt faktiskt att sådana förfalskade viner med stark sprithalt försäljas öfver allt i landet utan att förfalskningen alltid kan kemiskt påvisas och denna sak synes vara tillräckligt vigtig att påkalla Riksdagens uppmärksamhet. Medgifves detta, och vill Riksdagen genom lagstiftningsåtgärder försöka hjelpa saken, så är det min öfvertygelse att vi förr eller senare måste få samma förordning gällande för försäljning af vin som för bränvin. Det är just af den anledningen att lagbestämmelserna för försäljning af vin äro så betydligt olikartade mot de bestämmelser, som gälla bränvinsförsäljningen, som så många röster i landet och inom representationen fordrat förändring härutinnan. Jag har begärt ordet för att fästa Kammarens uppmärksamhet på att det nu är tid att göra något i den vägen och jag tror, att hvad Första Kammaren härutinnan beslutat icke är för mycket. Den enda förutsättning, hvarunder jag skulle vara tillfreds, om Kammaren beslutar afslag å Första Kammarens beslut, vore den, att man kunde göra klart för mig det Andra Kammaren vill göra något mera och tror att detta *mera* då lättare kan åstadkommas vid en kommande riksdag, men om så icke är förhållandet, så anhåller jag om bifall till det beslut Första Kammaren fattat.

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

Herr Hæggström: Herrarne der borta behöfva ej slå i klaffarne, ty jag skall blifva mycket kort. Med anledning af Herrar Jöns Pehrssons och Danielssons yttrande, vill jag erinra derom, att dessa talare i hettan glömt hvad Första Kammaren egentligen beslutat. Detta går derpå ut, att i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

vissa åtgärder i det öfverklagade hänseendet, för att derigenom stäfja det ofog, som bedrifves vid försäljning af vin, men Första Kammarens beslut går icke ut på att hindra landthandlare från att begagna deras rätt att drifva denna rörelse. Den förste af nämnde talare, yrkade rent afslag och detta var ärligt spel, men den andre yrkade bifall till det förslag, denna Kammares Tillfälliga Utskott framlagt, ett förslag, som väl ingenting annat är än ett maskeradt afslag. Mig förefaller det emellertid besynnerligt om Kammaren, som i år visat Regeringen så sällsporda prof på förtroende, just i denna speciela fråga skulle hysa ett sådant misstroende, som skulle ligga i afslag på det beslut, hvari Medkammaren inbjudit oss att instämma. När Kammaren visat så många andra prof på stort förtroende för Regeringen, kan den göra det äfven i denna fråga.

Jag vidblifver mitt förut framstälda yrkande.

Herr Lind: Jag vet icke precist, hvarföre man skulle förbjuda personer på landsbygden, som dertill af kommunalmyndigheterna erhållit tillstånd, att försälja vin. Hvarföre då icke utsträcka förbudet äfven till städerna? Är det väl meningen att förbjuda svenska folket att tillhandahålla sin nästa ett glas dricka och om meningen är sådan — huru långt skall man gå på denna väg? För min del tror jag icke att folket går in på att beröfva kommunerna deras rätt att sjelfva besluta i sådana frågor. Ordnas saken rätt, är ställningen icke så farlig som man utmålar den, och allra minst kan jag vara med om så stränga lagbestämmelser, som Första Kammaren antagit. Jag tager mig friheten fråga Herr Landshöfding Treffenberg, som så varmt förordar Första Kammarens beslut, om han aldrig vid resor i länet känt behof af någon förfriskning, ett glas vin eller dricka. Här är dock fråga om att beröfva befolkningen på landet tillfälle till att erhålla sådant. Hvart man kom, skulle det vara stängdt. Men ju strängare man är i lagstiftningen i detta fall, ju flera lagförbrytare uppstå.

Jag skall emellertid icke uppehålla Kammaren längre utan inskränker mig till att förena mig med Herr Ifvar Månsson från Skåne och C. A. Jönsson från Halland.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Blott några ord med anledning af den föreställning, som tyckes hafva gjort sig gällande i Kammaren, att här icke skulle blifva fråga om så stränga straffbestämmelser, som fängelse. Jag tillåter mig med afseende härå fästa Kammarens uppmärksamhet på Första Kammarens beslut. Här står: "att enahanda ordalag, som förefinnas i 49 § af Kongl. förordningen den 18 September 1874 angående försäljning af bränvin m. m. må inflyta i 11 § 1 mom. af förstnämnda författning" d. v. s. i gällande förordning om försäljning till förtäring på stället af vin och maltdrycker. Hvad detta stadgande innehåller har en talare på stockholmsbänken redan uppläst. När Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t med begagnande af så bestämda uttryck, så vågar jag — huru stort förtroende jag än har för regeringen — dock tro, att regeringen icke gerna skulle kunna

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

komma fram med annat förslag än ett, som just vore grundadt på de tydligen uttalade åsigter, hvilka vunnit bifall i Riksdagens båda Kamrar och föranledt skrifvelse i ämnet. Om det nu ej är meningen att få ett sådant stadgande, då tror jag att det är högst olämpligt att skrifva till Kongl. Maj:t derom, ty man bör väl ej begära det man ej önskar få. Det är dock min öfvertygelse, att om Riksdagen skrifver på sådant sätt till Kongl. Maj:t, så skall regeringen vara klokare än Riksdagen och icke komma med ett förslag om fängelsestraff åt personer, hvilka obehörigen sälja vin och maltdrycker, ty jag anser det icke värdigt svenska folket, att med så stränga straff som ett års fängelse straffa en menniska, derföre att han råkat på olagligt sätt och obehörigt ställe sälja förfriskningar — t. ex. ett glas dricka. Om vi vilja bibehålla vårt anseende hos andra nationer, vore det bäst att en sådan lag icke kommer till stånd, och för oss sjelfva böra vi bevara oss från en sådan lagstiftning, ty det kan vara så många och olika anledningar, som vålla öfverträdelse af en dylik lag, utan att det sker afsigtligt. Man kan tänka sig att öfverträdelsen sker af en aktningsvärd och laglydig person, på ett fredligt ställe, der inga oordentliga uppträden bruka passera, Det kan till och med vara en person, som fått tillstånd att handla med vin och maltdrycker. Någon resande nemligen kommer som är törstig och vill köpa ett glas öl, och ber att genast få förtära det på stället samt derefter genast fortsätta sin resa, men en ovän får reda derpå och anmäler försäljaren. Följden blir att denne då kan få med ett års fängelse pligta för ett oafsigtligt fel. Låt vara att tillämpningen af den strängaste straffbestämmelsen förutsätter att förbrytelsen skett för *fjerde* gången, men så kan också hela saken röra sig om en sådan obetydlighet, som ett glas svagdricka.

Jag har för min del varit med vid föregående tillfälle, då Riksdagen lemnade omsorgen om ordnandet af ifrågavarande handel åt kommunerna sjelfva och, jag tror att om kommunerna rätt begagna sin makt i detta afseende, äfvensom se till att författningen efterlefves, faran skall försvinna. Likväl medgifver jag att i 1874 års förordning förefinnes en otydlighet och denna afhjelpes genom ett tillägg i den syftning, denna Kammares Tillfälliga Utskott föreslagit, men då det synes mig, som Utskottet jemväl velat föreskrifva så svårt straff som fängelse för öfverträdelse af lagförslaget, kan jag ej heller biträda dess förslag.

Herr G. Boström: Jag tror att den föregående talaren gjorde sig skyldig till missuppfattning, då han antog för gifvet, att i händelse Riksdagen affärdar en skrifvelse i enlighet med Första Kammarens beslut, följden skulle blifva, att Kongl. Maj:t stadgar fängelsestraff för oloflig försäljning af vin. Om talaren rätt läser Första Kammarens beslut, skall han säkert finna att meningen icke är sådan. Första punkten talar om skärpning af lagbestämmelserna för förseelser emot förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker "*till större likhet* med dem, som gälla för oloflig försäljning af bränvin". Nämnda förordning bestämmer högst 20 kronors böter och detta för förbrytelse

Angående vilkor för försäljning af vin och maltdrycker. (Forts.)

begången under försvårande eller förmildrande omständigheter, för förbrytelse begången första gången eller itererad, och deri torde kunna vidtagas betydliga skärpningar utan att man behöfver komma till ett års fängelse, och jag tror således knappast, att denna straffbestämmelse någonsin kommer att tillämpas. Andra punkten af Första Kammarens beslut afser endast sättet för tillämpning af straffbestämmelserna. Då det nemligen visat sig, att det nuvarande stadgandet icke blifvit så uppfattadt som Riksdagen tänkt sig saken vid förordningens antagande, så har man velat ändra den till likhet med 49 § af bränvinsförordningen.

Jag har endast velat upplysa härom och fortfar i mitt yrkande om bifall till Första Kammarens beslut i dess helhet.

Herr Leijer: Jag vill blott svara ett par ord på talarens från Skåne anförande. Han påstod att det var orimligt, och deri hade han rätt, att, om en vän serverade ett glas svagdricka till en vän, han skulle kunna straffas med ända till fängelse. Ja, detta är rätt, det kan ingen bestrida, men jag hemställer huruvida det finnes något sundt förnuft i detta yttrande. Enligt bränvinsförsäljningsförordningen skall jag tre gånger hafva blifvit bötfäld för *oloflig* försäljning för att kunna den fjerde gången straffas med fängelse — och om också detta serverande till en vän af ett glas svagdricka kan bli en olaglighet och bringa till fängelse, så frågar jag: skall man derföre att en menniska är så enfaldig att, sedan han tre gånger blifvit straffad för oloflig försäljning, han dock icke kan låta bli att fortsätta dermed, skall man derföre, frågar jag, afstå från alla försök att hämma de våldsamma missbruk som förekomma?

Härmed var öfverläggningen slutad. Derunder hade beträffande *punkten 1* yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels afslag derå, dels ock att Första Kammarens beslut i ämnet måtte bifallas. Efter upptagande af dessa yrkanden och i enlighet dermed framstälda propositioner, förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den sistnämnda meningen. Votering blef begärd och företogs, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på bifall till Utskottets hemställan, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den, som, med afslag å Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts hemställan i 1:a punkten af dess utlåtande N:o 10, så vidt den skiljer sig från Första Kammarens i frågan fattade beslut, bifaller sistnämnda beslut i dess helhet,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit sitt Fjerde Tillfälliga Utskotts hemställan.

Voteringen visade 82 ja mot 47 nej; hvadan Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

Mot det sålunda fattade beslutet anmäldes reservation af Herrar *Per Nilsson* i Kulhult och *Pehr Larsson*.

Derefter blef *punkten 2* lagd till handlingarne.

§ 11.

Anmäldes och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets memorial N:o 81, med förslag till voteringsproposition, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående pensioneringen af arméns befäl med vederlikar; och

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 11, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedlen.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för det sammanträde, som komme att hållas under morgondagen.

§ 12.

Herr Talmannen tillkännagaf att, enligt mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, komme, under förutsättning att den voteringsproposition, som Stats-Utskottet uti sitt i nästföregående § omförmälda memorial N:o 81 föreslagit, i morgondagens sammanträden blefve af Kamrarne godkänd, gemensam omröstning rörande den fråga, hvarom samma voteringsproposition handlade, att ega rum nästa Lördag den 13 i denna månad.

§ 13.

Föredrogos och godkändes Bevillnings-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 63, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin;

N:o 64, angående vissa förändringar i Kongl. förordningen den 30 Maj 1873 om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket; och

N:o 65, angående dels förändring i vilkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran, dels ock åtskilliga andra postväsendet rörande frågor.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12 på natten.

In fidem
Gustaf Westdahl.